

Tutkinnon perusteet

Turvallisuusalan perustutkinto

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Turvallisuusalan perustutkinto

Perusteen nimi	Turvallisuusalan perustutkinto
Määräyksen diaarinumero	86/011/2014
Muutosmääräykset	http://www.oph.fi/download/177323_Maarays_11_011_2016_YTO_16_6_2016.pdf
Korvattavat määräykset	18/011/2010
Koulutuskoodit	Turvallisuusalan perustutkinto (381504)
Tutkintonimikkeet	Turvallisuusvalvoja (10088)
Voimaantulo	01.08.2016
Voimassaolon päättyminen	31.07.2018

SISÄLTÖ

1. Tutkinnon muodostuminen.	1
2. Tutkinnon osat.	2
2.1. Kansainvälinen turvallisuustoiminta (100989).	2
2.2. Kiinteistötekniinen toiminta (100986).	4
2.3. Logistinen turvallisuustoiminta (100987).	8
2.4. Pelastustoiminta* (100981).	11
2.5. Tietoturvallisuustoiminta (100988).	15
2.6. Turvajärjestelmien käyttö (100992).	18
2.7. Turvallisuusalan palvelutoiminta (100985).	21
2.8. Turvallisuusalan toiminta (100979).	24
2.9. Turvallisuustekniinen toiminta* (100982).	28
2.10. Turvatarkastustoiminta (100991).	32
2.11. Uhatilanteiden hallinta (100990).	34
2.12. Vartiointin ja järjestyksenvalvonnan perustoiminta (100983).	38
2.13. Vartiointitoiminta* (100980).	41
2.14. Ympäristöturvallisuustoiminta (100984).	45
2.15. Yritystoiminnan suunnittelu (101050).	48
3. Ammattialan kuvaus.	53
4. Ammattialan arvoperusta.	55
5. Tutkinnon tavoitteet.	56
6. Elinikäisen oppimisen avaintaitojen kuvaus.	58

1. Tutkinnon muodostuminen

Näyttötutkinnot muodostuvat ammatillisista tutkinnon osista.

Turvallisuusalan perustutkinnon tutkintonimike on turvallisuusvalvoja.

AMMATILLISET TUTKINNON OSAT
Pakolliset tutkinnon osat   1 kpl
Turvallisuusalan toiminta, P
Valinnaiset tutkinnon osat   6 kpl
<i>Tutkinnon suorittajan on valittava kuusi osaa. Tähdellä merkityt tutkinnon osat, vartiointitoiminta, pelastustoiminta ja turvallisuustekninen toiminta, vastaavat kahta tutkinnon osaa.</i>
Vartiointitoiminta* <i>Vastaa kahta tutkinnon osaa</i>
Turvallisuustekninen toiminta* <i>Vastaa kahta tutkinnon osaa</i>
Pelastustoiminta* <i>Vastaa kahta tutkinnon osaa</i>
Vartioinnin ja järjestyksenvalvonnan perustoiminta
Ympäristöturvallisuustoiminta
Turvallisuusalan palvelutoiminta
Kiinteistötekniinen toiminta
Logistinen turvallisuustoiminta
Tietoturvallisuustoiminta
Kansainvälinen turvallisuustoiminta
Uhkatilanteiden hallinta
Turvataarkastustoiminta
Turvajärjestelmien käyttö
Yritystoiminnan suunnittelu
Tutkinnon osa ammatillisesta perustutkinnosta
<i>Valittu tutkinnon osa sisällytetään turvallisuusalan perustutkintoon näyttötutkinnossa yhtenä tai kahtena tutkinnon osana riippuen tutkinnon osan painoarvosta alkuperäisessä tutkinnossa. Jos tutkinnon osa on alkuperäisessä tutkinnossa ammatillisessa peruskoulutuksessa alle 15 osaamispistettä, sitä ei voi sisällyttää turvallisuusalan perustutkintoon.</i>
Tutkinnon osa ammattitutkinnosta
<i>Tutkinnon osat ammattitutkinnosta ja erikoisammattitutkinnosta ovat vaihtoehtoisia.</i>
Tutkinnon osa erikoisammattitutkinnosta
<i>Tutkinnon osat ammattitutkinnosta ja erikoisammattitutkinnosta ovat vaihtoehtoisia.</i>

2. Tutkinnon osat

2.1. Kansainvälinen turvallisuustoiminta (100989)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- suunnitella toimintaansa kansainvälisessä ympäristössä
- toimia erilaisissa kansainvälisissä ympäristöissä
- ottaa huomioon toimintaympäristönsä vaatimuksia
- ottaa huomioon eri kulttuurien väliset erot ja niiden vaikutuksen toimintaansa
- ottaa huomioon oman ja asiakkaan turvallisuuden kannalta oleelliset asiat
- toteuttaa toimintaansa viranomais määräysten ja ohjeiden mukaisesti
- hakea ja valita toimintansa perustaksi luotettavia tietolähteitä
- raportoida työnsä tilanteen vaatimalla tavalla.

Arviointi

1. Työprosessin hallinta

Oman työn suunnittelu ja suunnitelmien tekeminen	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee ohjattuna omaa työtään
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee oman työnsä annettujen ohjeiden mukaan
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • tekee toteuttamiskelpoisen työsuunnitelman itsenäisesti

Työn kokonaisuuden hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja työohjeita sekä neuvottelee mahdollisista poikkeamista

Taloudellinen ja laadukas toiminta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • toimii ohjattuna asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja kehittää omaa toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta

Erilaisissa kansainvälisissä ympäristöissä toiminen	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • toimii ohjeistettuna annettujen ohjeiden mukaisesti.
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • toimii valitsemallaan työmenetelmällä ja arvioi sen soveltuvuutta työn edetessä.
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • sopeuttaa itsenäisen työskentelynsä muuttuviin olosuhteisiin.

3. Työn perustana olevan tiedon hallinta

Kansainväliseen toimintaan liittyvien viranomaisohjeiden ja -määräysten hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> huomioi kansainväliseen turvallisuuteen liittyvän lainsäädännön perusteita ja muita viranomaismääräyksiä sekä ohjeita
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> huomioi kansainväliseen turvallisuuteen liittyvän lainsäädännön perusteita ja muita viranomaismääräyksiä sekä -ohjeita sekä ymmärtää niiden merkityksen turvallisuudelle
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> noudattaa työssään kansainväliseen turvallisuuteen liittyvää lainsäädäntöä ja muita viranomaismääräyksiä ja -ohjeita

Eri kulttuurien välisten erojen vaikutus toimintaan	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> havaitsee eri kulttuurien välisiä eroja
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> huomioi eri kulttuurien välisiä eroja ymmärtää erojen merkityksen turvallisuudelle
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> osaa ottaa huomioon eri kulttuurien välisiä eroja osaa soveltaa työssään kulttuurierojen merkityksiä tapauskohtaisesti

Erialaisten luotettavien tietolähteiden hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> hankkii ohjeistettuna perustietoa kohdemaasta ymmärtää erilaisten turvallisuusviranomaisten aseman ja toiminnan.
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> hankkii tarvittavat perustiedot kohdemaasta huomioi erilaisten turvallisuusviranomaisten aseman ja toiminnan turvallisuusriskin maissa.
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> hankkii keskeisimmät tiedot kohdemaasta huomioi erilaisten turvallisuusviranomaisten aseman ja toiminnan korkean turvallisuusriskin maissa.

4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> arvioi ohjattuna omaa työtään
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> arvioi omaa työtään ja raportoi siitä
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> arvioi omaa työtään ja raportoi siitä tilanteen vaatimalla tavalla

Ammattietiikka	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> noudattaa työaikoja ja neuvottelee mahdollisista poikkeamista

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> toimii ohjattuna yhteistyössä erilaisten ihmisten ja organisaatioiden kanssa
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> toimii yhteistyössä erilaisten ihmisten ja organisaatioiden kanssa huomioiden eri kulttuurien väliset erot ja niiden vaikutuksen toimintaansa

Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toimii yhteistyössä erilaisten ihmisten ja organisaatioiden kanssa huomioiden eri kulttuurien väliset erot ja niiden vaikutuksen toimintaansa • suunnittelee työtään eri sidosryhmien tarpeiden pohjalta • huomioi toiminnassaan erilaisten sidosryhmien tarpeet ja kulttuurit
--------------	--

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi turvallisen toiminnan • välttää työssään riskejä noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa itselleen • käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä.
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • vastaa toimintansa turvallisuudesta • noudattaa työyhteisön ohjeita ja huomioi työssään työyhteisön muut jäsenet • varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet.
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • kehittää toimintaansa turvallisemmaksi • havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä • osaa arvioida suojainten, työvälineiden ja työmenetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa toimimalla aidoissa työtilanteissa kansainvälisessä turvallisuustoiminnassa. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/ työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

2.2. Kiinteistötekniinen toiminta (100986)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- selvittää asiakaskohteen ja sen toiminnan
- kiinteistön huollon ja ylläpidon merkityksen
- kiinteistö- ja rakennustekniikkaan liittyvien toimintaperiaatteet ja tunnistaa niiden yleisimmät toimintahäiriöt ja niiden aiheuttajat
- katkaista häiriö- tai muussa erityistilanteessa sähkön, porrasautomaatiikan, ilmastoinnin, vedentulon ja yleensä vaaraa ja vahinkoa aiheuttavat laitteet tarvittaessa
- käyttää kiinteistötekniikkaan liittyviä laitteita niiden peruskäytön osalta
- tulkita kiinteistöön liittyviä kuvia ja kaavioita
- ottaa huomioon dokumentoinnin ja tiedon luokituksen hallinnan vaatimukset
- toimia kiinteistöstä tulleiden hälytyksen vaatimalla tavalla
- arvioida korjaustarpeita ja työn kiireellisyyksiä
- toimia yhteistyössä muiden sidosryhmien kanssa

- toimia määräysten ja ohjeiden mukaisesti
- ottaa huomioon lain määrittelemät rajat itse/alan ammattilaisen tehtävien töiden ja asennusten suhteen
- ottaa huomioon oman ja asiakkaan turvallisuuden kannalta oleelliset asiat
- raportoida työnsä tilanteen vaatimalla tavalla.

Arviointi

1. Työprosessin hallinta

Oman työn suunnittelu ja suunnitelmien tekeminen	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee ohjattuna omaa työtään
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee oman työnsä annettujen ohjeiden mukaisesti
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • tekee toteuttamiskelpoisen työsuunnitelman itsenäisesti

Työn kokonaisuuden hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti • ymmärtää tekemänsä työn merkityksen
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja toimii työohjeiden mukaisesti • ymmärtää tekemänsä työn merkityksen sekä toimii sen mukaisesti
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja toimii työohjeiden mukaisesti sekä neuvottelee mahdollisista poikkeamista • kykenee kehittämään toimintaansa

Taloudellinen ja laadukas toiminta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • toimii ohjattuna asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti kiinteistön työtehtävien tärkeysjärjestyksen.
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi itsenäisesti kiinteistön työtehtävien tärkeysjärjestyksen.
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi itsenäisesti kiinteistön työtehtävien tärkeysjärjestyksen sekä kykenee kehittämään toimimaan tehtävien edellyttämällä tavalla.

2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta

Kiinteistötekniikkajärjestelmien käytön hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää ohjeistettuna perustasoisia kiinteistötekniikkajärjestelmiä
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää perustasoisia kiinteistötekniikkajärjestelmiä asiakaskohteessa
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää perustasoisia kiinteistötekniikkajärjestelmiä asiakaskohteessa erilaisissa työtilanteissa ja perustelee valintansa

Vika- ja hälytys tilanteiden hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • toimii ohjattuna hälytyksen tai vian edellyttämällä tavalla
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • toimii itsenäisesti hälytyksen tai vian edellyttämällä tavalla
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toimii itsenäisesti hälytyksen tai vian edellyttämällä tavalla • ottaa toiminnassaan huomioon muut sidosryhmät

Kuvien ja kaavioiden hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> tulkitsee ohjattuna kiinteistö- ja rakennustekniikkaan liittyviä kuvia ja kaavioita
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> tulkitsee itsenäisesti kiinteistö- ja rakennustekniikkaan liittyviä kuvia ja kaavioita
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> tulkitsee itsenäisesti kiinteistö- ja rakennustekniikkaan liittyviä kuvia ja kaavioita tekee niihin liittyviä muutoksia ja korjauksia

Dokumentoinnin ja tiedon luokituksen hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> toimii dokumentoinnista ja tiedon luokituksen hallinnasta annettujen ohjeiden mukaisesti.
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> ymmärtää dokumentoinnista ja tiedon luokituksen hallinnasta annettujen ohjeiden merkityksen ja toimii niiden mukaisesti.
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> ymmärtää dokumentoinnista ja tiedon luokituksen hallinnasta annettujen ohjeiden merkityksen sekä pystyy havainnoimaan ja kehittämään toimintaansa sen mukaisesti.

3. Työn perustana olevan tiedon hallinta

Kiinteistötekniiseen toimintaan liittyvän lainsäädännön, viranomaismääräysten ja ohjeiden hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> ottaa työssään huomioon kiinteistötekniiseen toimintaan liittyvän lainsäädännön, viranomaismääräysten ja ohjeiden hallinnan perusteita
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> ottaa työssään huomioon kiinteistötekniiseen toimintaan liittyvän lainsäädännön, viranomaismääräysten ja ohjeiden hallinnan perusteita ymmärtää niiden merkityksen yrityksen turvallisuudelle kertoo tarvittaessa asiakkaalle havaitsemistaan epäkohdista
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> noudattaa työssään tapaukseen sopivaa kiinteistötekniiseen toimintaan liittyvää lainsäädäntöä, viranomaismääräyksiä ja ohjeita

Kiinteistönhoidon perusteiden hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> ottaa työsään huomioon kiinteistönhoidon merkityksen
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> tunnistaa kiinteistönhoidon tarpeet kyseisessä kiinteistössä
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> tunnistaa kiinteistönhoidon tarpeet kyseisessä kiinteistössä ottaa tämän huomioon omassa toiminnassaan kehittää omaa toimintaansa

Ongelma- ja vikatilanteiden hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> tunnistaa vaara- ja ongelmatilanteita työskentelyympäristössään
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> tunnistaa vaara- ja ongelmatilanteita työskentelyympäristössään raportoi niistä sovitun mukaisesti
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> ottaa huomioon vaara- ja ongelmatilanteita työskentelyympäristössä raportoi niistä sovitun mukaisesti

	<ul style="list-style-type: none"> • käynnistää välittömästi tarvittavat toimenpiteet ongelma- ja vaaratilanteiden poistamiseksi
--	---

Yrittäjyyden hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi työssään yrittäjyyden perusteet ja yritysmuodot.
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää yrittäjyyden perusteet ja yritysmuodot ja käyttää työssään tarvittavaa tietoa.
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • hankkii ja soveltaa työssään tietoa yrittäjän oikeuksista, velvollisuuksista ja vastuista.

4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi ohjattuna omaa työtään
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi omaa työtään ja raportoi siitä
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi omaa työtään ja raportoi siitä tilanteen vaatimalla tavalla

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • toimii yhteistyössä erilaisten ihmisten ja erilaisten organisaatioiden kanssa
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa • huomioi toiminnassaan eri sidosryhmien tarpeet
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa • suunnittelee työtään eri sidosryhmien tarpeiden pohjalta

Ammattietiikka	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja neuvottelee mahdollisista poikkeamista

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi turvallisen toiminnan • välttää työssään riskejä noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa itselleen • käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä.
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • vastaa toimintansa turvallisuudesta • noudattaa työyhteisön ohjeita ja huomioi työssään työyhteisön muut jäsenet • varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet.
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • kehittää toimintaansa turvallisemmaksi • havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä • osaa arvioida suojainten, työvälineiden ja työmenetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osallistumalla kiinteistötekniikan ja kiinteistönhoidon työtehtäviin aidoissa työkohteissa. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/ työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

2.3. Logistinen turvallisuustoiminta (100987)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- toimia erilaisissa logistissa asiakaspalvelutilanteissa
- ottaa huomioon oman ja asiakkaan turvallisuuden kannalta oleelliset asiat
- ottaa huomioon logistiikan perusasiat työssään
- käyttää varastolaitteita turvallisesti
- varmistaa kuorman
- ohjata liikennettä ja toimia tieturvakoulutuksen periaatteiden mukaisesti
- tunnistaa erikoiskuljetusten perusteet
- ottaa huomioon ABC-analyysin ja hävikin ehkäisyä sekä hyödyntää näitä ennaltaehkäisevässä turvallisuustyössä
- ottaa huomioon vaarallisten aineiden merkinnät ja toimia näitä koskevien ohjeiden mukaisesti turvallisesti
- ottaa huomioon ADR-kuljetuksen turvallisuusvaatimukset
- raportoida työnsä tilanteen vaatimalla tavalla.

Arviointi

1. Työprosessin hallinta

Oman työn suunnittelu ja suunnitelmien tekeminen	
Tyydyttävä 1	• suunnittelee ohjattuna omaa työtään
Hyvä 2	• suunnittelee oman työnsä annettujen ohjeiden mukaan
Kiitettävä 3	• tekee toteuttamiskelpoisen työsuunnitelman itsenäisesti

Työn kokonaisuuden hallinta	
Tyydyttävä 1	• noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti
Hyvä 2	• noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita
Kiitettävä 3	• noudattaa työaikoja ja työohjeita sekä neuvottelee mahdollisista poikkeamista

Taloudellinen ja laadukas toiminta	
Tyydyttävä 1	• toimii ohjattuna asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.

Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja kehittää omaa toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta

Varastolaitteiden turvallisen käytön hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää ohjeistettuna erilaisia varastolaitteita
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää itsenäisesti erilaisia varastolaitteita
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää itsenäisesti erilaisia varastolaitteita ja valitsee tilanteeseen parhaiten soveltuvan varastolaitteen

Kuorman varmistamisen hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • suorittaa ohjeistettuna kohteena olevalle ajoneuvolle ajoonlähtötarkastuksen
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • suorittaa itsenäisesti kohteenaan olevalle ajoneuvolle ajoonlähtötarkastuksen
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • sijoittaa kuorman ja varmistaa sen tieliikennelain edellyttämään varmuuteen ennen kuljetusta • asentaa ajoneuvon kuljetuksen vaatimat varusteet

Liikenteen ohjauksen hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • toimii ohjeistettuna liikenteenohjaajana.
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • toimii itsenäisesti liikenteenohjaajana.
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toimii liikenteenohjaajana annettujen säädösten ja määräysten mukaisesti.

3. Työn perustana olevan tiedon hallinta

Erikoiskuljetusten perusteiden hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • ottaa huomioon erikoiskuljetusten perusteet
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää ja etsii erikoiskuljetukseen tarvittavia tietoja hyvän työtuloksen saavuttamiseksi
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • ottaa huomioon tilanteen milloin kuljetus vaatii erikoiskuljetusluvan

ABC-analyysin ja hävikin ehkäisyn hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • huomio hävikin syntymisen syyt
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • toimii aktiivisesti ja ennalta ehkäisevästi materiaalin rikkoutumisen ja hävikin estämiseksi • käyttää ja etsii edellä mainittuja, työssä tarvittavia tietoja hyvän turvallisen työtuloksen saavuttamiseksi
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • kartoittaa erilaisia turvallisuusriskejä hyödyntäen ABC-analyysiä työvälineenä logistisen ketjun eri vaiheissa

Vaarallisten aineiden merkintöjen hallinta	
---	--

Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • huomio keskeisimmät vaarallisten aineiden maantiekuljetuksia koskevat määräykset • toimii vaarallisten aineiden varastointia koskevien perusohjeiden mukaisesti
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • huomio vaarallisten aineiden varastointia koskevat perusohjeet • tunnistaa yleisimpien vaarallisten aineiden merkinnät • ottaa huomioon työturvallisuusmääräykset
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • soveltaa työturvallisuusmääräyksiä • hyödyntää työssään vaarallisten aineiden varastointia koskevia ohjeita • tunnistaa yleisimpien vaarallisten aineiden merkinnät

ADR-kuljetuksen turvallisuusvaatimusten hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • ottaa huomioon ADR-kuljetusten (VAK = vaarallisten aineiden kuljetus) perusteet
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • ottaa huomioon ADR-kuljetusten (VAK = vaarallisten aineiden kuljetus) vaatimat ajo-neuvon turvavarusteet huomioi työssään ADR-kuljetusten vaatimat asiakirjat ja turvallisuusohjeet • huomioi työssään, milloin kuljetus vaatii ajoneuvolta ADR-hyväksynnän
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • ottaa huomioon ADR-kuljetusten (VAK = vaarallisten aineiden kuljetus) vaatimat ajo-neuvon turvavarusteet • huomioi työssään, milloin kuljetus vaatii ajoneuvolta ADR-hyväksynnän • ottaa huomioon ADR-kuljetusten vaatimat asiakirjat ja turvallisuusohjeet ajoneuvon kuormauksen ja purkamisen aikana voimassa olevat turvallisuusvaatimukset ja noudattaa niitä

4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi ohjattuna omaa työtään
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi omaa työtään ja raportoi siitä
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi omaa työtään ja raportoi siitä tilanteen vaatimalla tavalla

Ammattietiikka	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja neuvottelee mahdollisista poikkeamista

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • toimii yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa huomioi oman ja asiakkaan turvallisuuden kannalta oleelliset asiat
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi toiminnassaan eri sidosryhmien tarpeet, toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa, huomioi toiminnassaan eri sidosryhmien tarpeet, opastaa turvajärjestelmien käyttöön
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee työtään eri sidosryhmien tarpeiden pohjalta

	<ul style="list-style-type: none"> • toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa ja suunnittelee työtään eri sidosryhmien tarpeiden pohjalta ja opastaa turvajärjestelmien oikeaan käyttöön
--	--

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi turvallisen toiminnan • välttää työssään riskejä noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa itselleen • käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä.
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • vastaa toimintansa turvallisuudesta • noudattaa työyhteisön ohjeita ja huomioi työssään työyhteisön muut jäsenet • varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet.
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • kehittää toimintaansa turvallisemmaksi • havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä • osaa arvioida suojainten, työvälineiden ja työmenetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osallistumalla logistisen turvallisuuden työtehtäviin aidoissa työkohteissa. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/ työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

2.4. Pelastustoiminta* (100981)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ottaa työssään huomioon omaehtoiseen varautumiseen ja pelastustoimintaan liittyvän lainsäädännön
- selvittää asiakaskohteen ja sen toiminnan periaatteet omaehtoisen varautumisen ja yleisimminkin yrityksen turvallisuuden kannalta
- tunnistaa asiakaskohteen turvallisuuteen liittyviä uhkia
- tehdä asiakaskohteen turvallisuuteen liittyviä kartoituksia
- toimia havaitsemiensa turvallisuusriskien tai uhkien edellyttämällä tavalla
- tunnistaa asiakaskohteen palo- ja poistumisturvallisuuteen liittyvät turvajärjestelmät ja -järjestelyt
- laatia pelastussuunnitelman
- toimia omatoimiseen varautumiseen liittyvissä tehtävissä
- tunnistaa vaaratilanteet, tehdä tilanteen edellyttämän hätäilmoituksen, käynnistää omatoimisen pelastustoiminnan ja ensiaputoimenpiteet sekä opastaa viranomaisia
- toimia kohteen edustajana pelastusviranomaisen suorittamassa palotarkastuksessa
- tehdä väestönsuojan tarkastuksen

- ottaa huomioon kiinteistön poistumisjärjestelyt ja kokoontumispaikat
- tehdä palo- ja poistumisturvallisuuteen liittyvää neuvonta- ja valistustyötä
- ottaa huomioon oman ja asiakkaan turvallisuuden kannalta oleelliset asiat
- opastaa ja ohjata asiakkaita turvallisuuteen liittyvissä asioissa
- ottaa huomioon yrittäjyyteen ja markkinointiin liittyvät perusasiat
- raportoida yrityksen johdolle turvallisuuteen liittyvistä kysymyksistä ja mahdollisista turvallisuuspuitteista.

Arviointi

1. Työprosessin hallinta

Oman työn suunnittelu ja suunnitelmien tekeminen	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee ohjattuna omaa työtään
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee oman työnsä annettujen ohjeiden mukaan
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • tekee toteuttamiskelpoisen työsuunnitelman itsenäisesti

Työn kokonaisuuden hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja työohjeita sekä neuvottelee mahdollisista poikkeamista

Taloudellinen ja laadukas toiminta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • toimii ohjattuna asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja kehittää omaa toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta

Pienkohteiden palotarkastuksen tekeminen	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • tekee vähäisellä ohjauksella asuinrakennuksen sisäisen omaehtoisen pienkohteiden palotarkastuksen
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • tekee itsenäisesti asuinrakennuksen sisäisen omaehtoisen pienkohteiden palotarkastuksen
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • tekee itsenäisesti asuinrakennuksen sisäisen omaehtoisen pienkohteiden palotarkastuksen ja valitsee kohteeseen parhaiten soveltuvan menetelmän ja välineet

Pelastussuunnitelmaluonnoksen tekeminen	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • tekee ohjeistettuna pelastussuunnitelmaluonnoksen
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • tekee itsenäisesti pelastussuunnitelmaluonnoksen
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • tekee itsenäisesti pelastussuunnitelmaluonnoksen, esittelee sen ja arvioi sen käytettävyyttä kohteeseen

Väestönsuojan tarkastuksen tekeminen	
--------------------------------------	--

Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> tekee vähäisellä ohjauksella väestönsuojan omaehtoisen vuositarkastuksen
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> tekee itsenäisesti väestönsuojan omaehtoisen vuositarkastuksen
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> tekee itsenäisesti väestönsuojan omaehtoisen vuositarkastuksen ja valitsee kohteeseen parhaiten soveltuvan menetelmän ja välineet

Neuvonta- ja valistustyön tekeminen	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> tekee ohjattuna neuvonta- ja valistustyötä opastaa ja ohjaa asiakkaita turvalliseen toimintaan
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> tekee itsenäisesti neuvonta- ja valistustyötä ottaa opastuksessa huomioon asiakkaan tarpeet
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> tekee itsenäisesti neuvonta- ja valistustyötä ja valitsee kohteeseen parhaiten soveltuvan menetelmän ja välineet opastaa turvajärjestelmien oikeaan käyttöön

3. Työn perustana olevan tiedon hallinta

Pelastustoimintaan liittyvän lainsäädännön velvoitteiden hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> huomioi työssään pelastustoimintaan liittyvän lainsäädännön perusteet
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> ymmärtää pelastustoimintaan liittyvän lainsäädännön perusteet
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> noudattaa pelastustoimintaan liittyvän lainsäädännön perusteita ja soveltaa niitä tapauskohtaisesti

Turvajärjestelmiä koskevien ohjeiden ja määräysten huomioiminen	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> huomioi työssään turvajärjestelmiin liittyvät ohjeet ja määräykset
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> ymmärtää turvajärjestelmiin liittyvät ohjeet ja määräykset
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> soveltaa turvajärjestelmiin liittyviä ohjeita ja määräyksiä tapauskohtaisesti

Yrittäjyyden hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> huomioi työssään yrittäjyyden perusteet
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> toimii yritteliäästi
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> on sisäistänyt yrittäjyyden ja se näkyy työsuorituksessa kustannustehokkuutena

4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> arvioi ohjattuna omaa työtään
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> arvioi omaa työtään ja raportoi siitä
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> arvioi omaa työtään ja raportoi siitä tilanteen vaatimalla tavalla

Ammattietiikka	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> noudattaa työaikoja ja neuvottelee mahdollisista poikkeamista

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> toimii yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa selviytyy asiakaspalvelutilanteista myös toisella kotimaisella kielellä huomioi oman ja asiakkaan turvallisuuden kannalta oleelliset asiat
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> toimii rakentavassa ja luottamuksellisessa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa selviytyy asiakaspalvelutilanteista myös toisella kotimaisella kielellä ja englannin kielellä huomioi toiminnassaan eri sidosryhmien tarpeet
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> toimii rakentavassa ja luottamuksellisessa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa hoitaa asiakaspalvelutilanteet sujuvasti sekä toisella kotimaisella että englannin kielellä suunnittelee työtään eri sidosryhmien tarpeiden pohjalta

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> huomioi turvallisen toiminnan välttää työssään riskejä noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa itselleen käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä.
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> vastaa toimintansa turvallisuudesta noudattaa työyhteisön ohjeita ja huomioi työssään työyhteisön muut jäsenet varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet.
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> kehittää toimintaansa turvallisemmaksi havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä arvioi suojainten, työvälineiden ja työmenetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osallistumalla pelastustoiminnan työtehtäviin aidoissa työkohteissa. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/ työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

2.5. Tietoturvaluustoiminta (100988)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- tietoturvaluuteen liittyvät keskeiset lait ja muut säädökset
- suunnitella omaa työtään asiakaskohteen työohjeiden mukaisesti
- toimia erilaisissa asiakaspalvelutilanteissa
- ottaa huomioon oman ja asiakkaan tietoturvaluuden kannalta oleelliset asiat
- hahmottaa tietojärjestelmien kokonaisuuksia
- käyttää erilaisia tietojärjestelmiä
- toteuttaa palvelua viranomaismääräysten ja ohjeiden mukaisesti
- soveltaa työssään yleisimpiä tietoturvaluuteen liittyviä perusasioita
- ottaa huomioon tietojen käsittelyyn, luokitukseen ja säilytykseen liittyvät asiat, esimerkiksi standardin ISO 27000 jaottelun mukaisesti
- toimia ongelma- ja vikatilanteissa työtehtävien edellyttämällä tasolla
- opastaa tietojärjestelmien käyttäjiä oikeaan ja turvalliseen käyttöön
- raportoida työnsä tilanteen vaatimalla tavalla.

Arviointi

1. Työprosessin hallinta

Oman työn suunnittelu ja suunnitelmien tekeminen	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee ohjattuna omaa työtään
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee oman työnsä annettujen ohjeiden mukaan
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • tekee toteuttamiskelpoisen työsuunnitelman itsenäisesti

Työn kokonaisuuden hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja työohjeita sekä neuvottelee mahdollisista poikkeamista

Taloudellinen ja laadukas toiminta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • toimii ohjattuna asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja kehittää omaa toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta

Asiakaskohtaisiin tietojärjestelmiin liittyvien työmenetelmien hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • työskentelee ohjeistettuna valitsemallaan työmenetelmällä • toimii yrityksessä tietoturvaluuden tason edellyttämällä tavalla
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • työskentelee valitsemallaan työmenetelmällä ja arvioi sen soveltuvuutta työn edetessä • laatii yritykselle tai sen henkilöstöryhmälle suppean tietoturvaohjeen

Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • sopeuttaa itsenäisesti työskentelynsä muuttuviin olosuhteisiin • laatii yritykselle tai sen henkilöstöryhmälle tietoturvaluusuhkiin tai -riskeihin pohjautuvan ennalta ehkäisevän tietoturvaohjeen • suorittaa tietoturvaluuteen liittyvän tarkastuksen • raportoi keskeistä asioista tietoturvaluudesta
--------------	---

Asiakaskohtaisiin tietojärjestelmiin liittyvien laitteiden hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää ohjeistettuna erilaisia laitteita ja ohjelmia erilaisissa asiakaspalvelutilanteissa.
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää erilaisia laitteita ja ohjelmia erilaisissa asiakaspalvelutilanteissa.
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää erilaisia laitteita ja ohjelmia erilaisissa asiakaspalvelutilanteissa ja perustelee laite- ja muut välinevalintansa.

3. Työn perustana olevan tiedon hallinta

Tietoturvaluuteen liittyvän lainsäädännön ja viranomaismääräysten velvoitteiden tunteminen	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • ottaa huomioon työssään tietoturvaluuteen liittyvän lainsäädännön perusteita
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • ottaa huomioon työssään tietoturvaluuteen liittyvän lainsäädännön perusteita ja ymmärtää niiden merkityksen yrityksen turvaluudelle tarvittaessa kertoo asiakkaalle havaitsemistaan epäkohdista
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • ottaa huomioon työssään tietoturvaluuteen liittyvää lainsäädäntöä tapauskohtaisesti toimii havaitsemiensa epäkohtien poistamiseksi tilanteen edellyttämällä tavalla

Tietoturvaluuden osa-alueiden tunteminen	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi työssään tietoturvaluuden osa-alueita ja niiden keskeisen sisällön
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää tietoturvaluuden osa-alueiden merkityksen yrityksen turvaluustoiminnassa
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • osaa soveltaa työssään tietoturvaluuden osa-alueita ja niiden tavoitteita

Tietoturvaluuden vikatilanteiden hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi työssään asiakaskohteen toimintatavat ja tietoturvaluusmenettelyjen keskeiset periaatteet
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää asiakaskohteen toimintatavat ja tietoturvaluusmenettelyt ja toimia niiden perusteella • pystyy hankkimaan vikatilanteessa tarvittavan avun paikalle
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • soveltaa asiakaskohtaisia toimintatapoja ja tietoturvaluusmenettelyjä ja toimii niiden perusteella tilanteeseen ja ympäristöön nähden sopivimmalla tavalla • pystyy suoriutumaan perustasolla olevista vikatilanteista itsenäisesti

Tietojärjestelmien käytön hallinta	
---	--

Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • hallitsee työkaluohjelmien peruskäytön sekä suorittaa tietokoneen käytön A-ajokortin kolmen pakollisen moduulin osalta
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • hallitsee työkaluohjelmien peruskäytön tietokoneen käytön A-ajokortin kolmen pakollisen ja kahden valinnaisen moduulin osalta
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • osaa itsenäisesti käyttää tietokonetta ja hallitsee työkaluohjelmien peruskäytön • tuntee tietotekniikan peruskäsitteet • tunnistaa tietotekniikan soveltamisalueet • suorittaa tietokoneen käytön A-ajokortin kaikki seitsemän modulia

Viestintä ja tiedottaminen	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • hallitsee viestinnän ja tiedottamisen peruskäsitteet • tuottaa kirjallista materiaalia työskentelystään.
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää viestinnän ja tiedottamisen merkityksen yrityksessä ja yhteisössä • noudattaa työyhteisön tapaa raportoida työstä.
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • osaa soveltaa viestinnän ja tiedottamisen perusasioita • noudattaa työyhteisön tapaa raportoida työtä ja tuottaa erilaisia työssä vaadittavia kirjallisia tuotoksia.

4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi ohjattuna omaa työtään
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi omaa työtään ja raportoi siitä
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi omaa työtään ja raportoi siitä tilanteen vaatimalla tavalla

Ammattietiikka	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja toimii työohjeiden mukaisesti
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työyhteisön sääntöjä ja annettuja työohjeita
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työyhteisön sääntöjä ja annettuja työohjeita ja neuvottelee mahdollisista poikkeamista etukäteen

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • toimii yhteistyössä erilaisten ihmisten ja erilaisten organisaatioiden kanssa
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa • huomioi toiminnassaan eri sidosryhmien tarpeet, opastaa tietojärjestelmien oikeaan käyttöön
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa • suunnittelee työtään eri sidosryhmien tarpeiden pohjalta • opastaa tietojärjestelmien oikeaan ja turvalliseen käyttöön

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi turvallisen toiminnan

	<ul style="list-style-type: none"> välttää työssään riskejä noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa itselleen käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä.
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> vastaa toimintansa turvallisuudesta noudattaa työyhteisön ohjeita ja huomioi työssään työyhteisön muut jäsenet varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet.
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> kehittää toimintaansa turvallisemmaksi havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä osaa arvioida suojainten, työvälineiden ja työmenetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osallistumalla tietojärjestelmien käyttöön aidoissa työkohteissa. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/ työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

2.6. Turvajärjestelmien käyttö (100992)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- suunnitella omaa työtään asiakaskohteen työohjeiden mukaisesti
- hahmottaa erilaisten turvajärjestelmien kokonaisuuksia
- toimia erilaisissa asiakaspalvelutilanteissa
- käyttää erilaisia turvajärjestelmiä
- toteuttaa palvelua viranomaismääräysten ja ohjeiden mukaisesti
- toimia vikatilanteissa työtehtävien edellyttämällä tasolla
- opastaa asiakaskohteessa käyttäjiä turvajärjestelmien oikeaan käyttöön
- ottaa huomioon oman ja asiakkaan turvallisuuden kannalta oleelliset asiat
- raportoida työnsä tilanteen vaatimalla tavalla.

Arviointi

1. Työprosessin hallinta

Oman työn suunnittelu asiakaskohtaisten työohjeiden mukaisesti	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> suunnittelee ohjattuna tilanteeseen sopivan työmenetelmän ja toimintatavan hyväksyttävän lopputuloksen saamiseksi
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> valitsee tilanteeseen tarkoituksenmukaisen työmenetelmän ja toimintatavan hyväksyttävän lopputuloksen saamiseksi

Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • valitsee tilanteeseen parhaiten soveltuvan työmenetelmän ja toimintatavan taloudellisen ja laadukkaan lopputuloksen saamiseksi
--------------	--

Työn kokonaisuuden suunnittelu ja hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • selviytyy työtehtävästä ja ennakoii tulevat työvaiheet toimien oma-aloitteisesti
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • selviytyy työtehtävästä sujuvasti ja ennakoii tulevat työvaiheet sekä huomioi ne toiminnassaan toimien oma-aloitteisesti ja itsenäisesti

Taloudellinen ja laadukas toiminta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • toimii ohjattuna toiminnalle asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • toimii toiminnalle asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toimii toiminnalle asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja kehittää toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta

Asiakaskohtaisiin turvajärjestelmiin liittyvien työmenetelmien hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • työskentelee ohjeistettuna valitsemallaan työmenetelmällä
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • työskentelee valitsemallaan työmenetelmällä ja arvioi sen soveltuvuutta työn edetessä
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • sopeuttaa itsenäisesti työskentelynsä muuttuviin olosuhteisiin

Asiakaskohtaisiin turvajärjestelmiin liittyvien laitteiden käytön hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää ohjeistettuna erilaisia laitteita erilaisissa asiakaspalvelutilanteissa
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää erilaisia laitteita erilaisissa asiakaspalvelutilanteissa
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää erilaisia laitteita erilaisissa asiakaspalvelutilanteissa, perustelee laite- ja muut välinevalintansa

Asiakaskohtaisten turvajärjestelmien teknologian ja tietotekniikan sekä tietoturvallisuuden hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää erilaisten turvajärjestelmien merkityksen tietoturvallisuuden osalla.
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää turvajärjestelmiä huomioiden tietoturvallisuuden merkityksen.
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • valitsee sellaisen menetelmän ja laitteen missä tietoturvallisuus on huomioitu.

3. Työn perustana olevan tiedon hallinta

Turvajärjestelmien käyttöön liittyvän lainsäädännön hallinta

Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> ottaa huomioon työssään alaan liittyvän lainsäädännön perusteita
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> ottaa huomioon työssään alaan liittyviä lainsäädännön perusteita ja määräyksiä kertoo tarvittaessa asiakkaalle havaitsemistaan epäkohdista
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> noudattaa työssään alaan liittyviä lainsäädännön perusteita ja määräyksiä toimii havaitsemiensa epäkohtien poistamiseksi tilanteen edellyttämällä tavalla

Asiakaskohteen hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> ottaa huomioon työssään asiakaskohteen toimintatavat ja osaa ohjeistettuna toimia niiden perusteella
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> ottaa huomioon työssään asiakaskohteen toimintatavat ja toimii niiden perusteella
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> ottaa huomioon oman ja asiakkaan turvallisuuden kannalta oleelliset asiat toimii kehittäen omaa työtään asiakkaan tarpeita vastaavaksi

Ongelma- ja vikatilanteiden hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> tunnistaa ongelma- ja vikatilanteita kiinteistössä ja työskentelyympäristössä.
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> tunnistaa ongelma- ja vikatilanteita kiinteistössä ja työskentelyympäristössä ja raportoi niistä sovitun mukaisesti.
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> huomioi ongelma- ja vikatilanteet kiinteistössä ja työskentelyympäristössä ja raportoi niistä sovitun mukaisesti käynnistää välittömästi tarvittavat toimenpiteet vikatilanteiden poistamiseksi.

4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> huomioi turvallisen toiminnan välttää työssään riskejä noudattaen työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa itselleen käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> vastaa toimintansa turvallisuudesta noudattaa työyhteisön ohjeita ja huomioi työssään työyhteisön muut jäsenet varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> kehittää toimintaansa turvallisemmaksi havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä osaa arvioida suojainten, työvälineiden ja työmenetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> arvioi ohjattuna omaa työtään
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> arvioi omaa työtään ja raportoi siitä

Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi omaa työtään ja raportoi siitä tilanteen vaatimalla tavalla
--------------	--

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • toimii yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa • huomioi toiminnassaan eri sidosryhmien tarpeet opastaa turvajärjestelmien käyttöön
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa • suunnittelee työtään eri sidosryhmien tarpeiden pohjalta • opastaa turvajärjestelmien oikeaan käyttöön

Ammattietiikka	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti.
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita.
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja neuvottelee mahdollisista poikkeamista.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa käyttämällä turvajärjestelmiä aidoissa työkohteissa. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/ työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

2.7. Turvallisuusalan palvelutoiminta (100985)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- kohdata erilaisia asiakkaita ja sidosryhmiä työssään
- selvittää asiakaskohteeseen liittyvät palvelu- ja laatuvaatimusten sisällöt
- suunnitella ja toteuttaa työhönsä liittyvät asiakaspalvelun tilanteet ja vaiheet
- suunnitella ja toteuttaa erilaisia asiakkaan pyytämiä tuki- ja palvelutehtäviä
- suunnitella ja toteuttaa tyypillisimpiä organisaation tukitoimia esimerkiksi postitus, laskutus, tuotteistaminen ja tuotteiden tuotesuojaus jne.
- sovittaa turvallisuustyöt ja palvelutehtävät tehokkaasti työnsä suunnittelussa ja toteutuksessa
- ottaa huomioon työskentelyn päihdetyöaiheisissa tehtävissä
- ottaa huomioon organisaation omaehtoiseen varautumiseen liittyvät työn tunnuspiirteet ja sitä koskevan lainsäädännön, esimerkiksi teollisuusyritysten omat turvallisuusorganisaatiot ja -tehtävät
- ottaa huomioon oikeudellisen asemansa työskennellessään yritysten omissa turvallisuusorganisaatioissa
- ottaa huomioon omaehtoiseen varautumiseen liittyvien töiden erot vartioimisliiketoimintaan
- raportoida työnsä tilanteen vaatimalla tavalla.

Arviointi

1. Työprosessin hallinta

Oman työn suunnittelu ja suunnitelmien tekeminen	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • valitsee tilanteeseen työmenetelmän ja toimintatavan hyväksyttävän lopputuloksen saamiseksi
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • valitsee tilanteeseen tarkoituksenmukaisen työmenetelmän ja toimintatavan hyväksyttävän lopputuloksen saamiseksi
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • valitsee tilanteeseen parhaiten soveltuvan työmenetelmän ja toimintatavan taloudellisen ja laadukkaan lopputuloksen saamiseksi

Työn kokonaisuuden hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja suorittaa ohjattuna palvelutehtävät ja turvallisuustyöt
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja suorittaa palvelutehtävät ja turvallisuustyöt • ennakoi tulevia työvaiheita
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja suorittaa palvelutehtävät ja turvallisuustyöt sujuvasti • ennakoi tulevia työvaiheita ja huomioi ne toiminnassaan oma-aloitteisesti ja itsenäisesti

Taloudellinen ja laadukas toiminta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • toimii ohjattuna toiminnalle asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • toimii toiminnalle asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja ymmärtää oman työnsä vaikutuksen yrityksen toimintaan ja tulokseen.
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toimii toiminnalle asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja kehittää toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi • ymmärtää, että hänen toimintansa edistää asiakaskohteen ydinliiketoiminnan toteutumista.

2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta

Asiakaspalvelutilanteiden hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee ja toteuttaa ohjeistettuna valitut palvelutehtävät
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • toteuttaa valitut palvelutehtävät ja arvioi suunnitelman soveltuvuutta työn edetessä
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • sopeuttaa itsenäisen työskentelynsä muuttuviin olosuhteisiin

Erilaisten tuki- ja palvelutehtävien hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää ohjeistettuna erilaisia laitteita ja välineitä erilaisissa palvelutehtävissä.
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää erilaisia laitteita ja välineitä erilaisissa palvelutehtävissä.

Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää työtehtävissään asiakaskohteessa olevia laitteita ja välineitä tehokkaasti ja osaa perustella laite- ja muut välinevalintansa.
--------------	--

3. Työn perustana olevan tiedon hallinta

Organisaatioiden omavalvontaan liittyvien tehtävien hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa työssään vartioimisliiketoimintaan ja omavalvontaan liittyvien tehtävien eroja
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • ottaa työssään huomioon vartioimisliiketoimintaan ja omavalvontaan liittyvien tehtävien eroja • ymmärtää niiden vaikutuksen omaan työhönsä tekemiseen
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työssään organisaatioiden omavalvontaan liittyvää lainsäädäntöä tapauskohtaisesti

Päihdetyöhön liittyvien palvelutehtävien hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • ottaa työssään huomioon päihdetyöhön liittyvän lainsäädännön perusteita.
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • ottaa työssään huomioon päihdetyöhön liittyvän lainsäädännön perusteita ymmärtää niiden merkityksen omaan työhönsä tekemiseen.
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työssään tapauskohtaista päihdetyöhön liittyvää lainsäädäntöä

4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi ohjattuna omaa työtään
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi omaa työtään ja raportoi siitä
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi omaa työtään ja raportoi siitä tilanteen vaatimalla tavalla • pyrkii kehittämään omaa osaamistaan sen pohjalta

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • toimii yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa.
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa, huomioi toiminnassaan eri sidosryhmien tarpeet
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa ja suunnittelee työtään eri sidosryhmien tarpeiden pohjalta

Ammattietiikka	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja neuvottelee mahdollisista poikkeamista

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi turvallisen toiminnan

	<ul style="list-style-type: none"> välttää työssään riskejä noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa itselleen käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä.
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> vastaa toimintansa turvallisuudesta noudattaa työyhteisön ohjeita ja huomioi työssään työyhteisön muut jäsenet varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet.
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> kehittää toimintaansa turvallisemmaksi havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä osaa arvioida suojainten, työvälineiden ja työmenetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa työskentelemällä turvallisuusalan palvelutoiminnassa aidoissa asiakaspalvelutehtävissä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/ työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

2.8. Turvallisuusalan toiminta (100979)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- hahmottaa yritysturvallisuuden osa-alueet
- tunnistaa ja hahmottaa yritysturvallisuuteen liittyviä uhkia ja riskejä
- perusteet ennalta ehkäisevien turvallisuussuunnitelmien laadintaan
- turvallisuuteen liittyvän lainsäädännön perusteet ja ottaa ne huomioon työssään
- ottaa huomioon perus- ja ihmisoikeudet työssään
- toimia voimankäytön ja hätävarjelun perusteiden mukaisesti
- toimia väkivaltaa, onnettomuuksia ja rikoksia estävällä tavalla
- toimia terveyttä edistävien tapojen mukaisesti työ- ja opiskeluyhteisöissä (TYKY-toiminta)
- tiedottaa ja viestiä työhönsä sopivalla tavalla
- sisäisen ja ulkoisen asiakaspalvelun sekä siihen liittyvät vuorovaikutustaidot
- sosiaalisen median ja internetin hyötykäytön työssään ja siihen liittyvät riskit
- perusteet tietoliikennetekniikasta ja langattomista turvallisuusratkaisuista
- yrittäjyyden ja markkinoinnin perusteet turvallisuusosalalla
- perusasiat turvallisuusalan viranomaisorganisaatioista ja yhteisöistä ja tietää niiden toimintaympäristöt ja toimintaan vaikuttavan lainsäädännön
- hätäensiavun perusteet ja toimia niiden mukaan sekä tehdä hätäilmoituksen
- turvallisen tulenkäytön perusteet, tehdä palonalkuhavaintoja ja tehdä alkusammutuksen sammutuspeitteellä ja käsisammuttimella
- noudattaa työturvallisuussäädöksiä ja ohjeita
- raportoida työnsä tilanteen ja lainsäädännön edellyttämällä tavalla.

Arviointi

1. Työprosessin hallinta

Oman työn suunnittelu ja suunnitelmien tekeminen	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> suunnittelee ohjattuna omaa työtään
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> suunnittelee oman työnsä annettujen ohjeiden mukaan
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> tekee toteuttamiskelpoisen työsuunnitelman itsenäisesti

Työn kokonaisuuden hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> noudattaa työaikoja ja työohjeita sekä neuvottelee mahdollisista poikkeamista

Taloudellinen ja laadukas toiminta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> toimii ohjattuna asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja kehittää omaa toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta

Yritysturvallisuuteen liittyvien uhka- tai riskikartoitusten hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> tekee ohjeistettuna yritysturvallisuuteen liittyvän perusmuotoisen uhka- tai riskikartoituksen ja valitsee käytettävän työmenetelmän tai välineen ohjeiden mukaisesti
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> tekee itsenäisesti yritysturvallisuuteen liittyvän perusmuotoisen uhka- tai riskikartoituksen ja arvioi valitsemansa työmenetelmän tai välineen soveltuvuutta työn edetessä
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> tekee itsenäisesti yritysturvallisuuteen liittyvän perusmuotoisen uhka- tai riskikartoituksen turvallisuusuhista ja niiden seurauksista esimerkiksi haavoittuvuusanalyysillä ja valitsee kohteeseen parhaiten soveltuvan riskienhallinnan menetelmän ja välineen

Ennalta ehkäisevien turvallisuussuunnitelmaluonnoksen tekeminen	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> tekee ohjeistettuna yritysturvallisuuteen liittyvän turvallisuussuunnitelmaluonnoksen
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> tekee itsenäisesti yritysturvallisuuteen liittyvän turvallisuussuunnitelmaluonnoksen
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> tekee itsenäisesti yritysturvallisuuteen liittyvän turvallisuussuunnitelmaluonnoksen, esittelee sen ja arvioi sen käytettävyyttä kohteeseen

Tieto- ja tietoliikennetekniikan hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> hallitsee tietokoneen, sähköpostin ja internetin käytön

Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää tietokonetta, sähköpostia ja internetiä työtään hyödyttäen ja tietää käytön riskit
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää tietokonetta, sähköpostia ja internetiä sujuvasti ja kaikissa tilanteissa riskitietoisesti ja riskejä välttäen

3. Työn perustana olevan tiedon hallinta

Yritysturvallisuuden osa-alueiden hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • hahmottaa yritysturvallisuuden osa-alueet ja niiden keskeisen sisällön
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää yritysturvallisuuden osa-alueiden merkityksen yritysturvallisuustoiminnassa
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • osaa soveltaa työssään yritysturvallisuuden osa-alueita ja niiden tavoitteita

Uhkien ja riskien hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi työssään uhkien ja riskienhallinnan perusteet sekä käyttää ohjattuna uhkien- ja riskienhallinnan menetelmiä tai välineitä
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää uhkien ja riskienhallinnan perusteet sekä käyttää uhkien- ja riskienhallinnan menetelmiä tai välineitä
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • osaa soveltaa ja käyttää työssään uhkien- ja riskienhallinnan menetelmiä tai välineitä tapauskohtaisesti

Yrittäjyyden hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi työssään yrittäjyyden perusteet ja yritysmuodot.
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää yrittäjyyden perusteet ja yritysmuodot ja käyttää työssään tarvittavaa tietoa.
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • hankkii ja soveltaa työssään tietoa yrittäjän oikeuksista, velvollisuuksista ja vastuista.

4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi työssään liikunnan ja ravinnon merkityksen työssäjaksamisessa ja palautumisessa • huomioi ohjattuna toiminta- ja työkyvyn ylläpitämisen työssään • käyttää turvallisesti ohjeiden ja työtehtävän mukaisia työvälineitä ja -menetelmiä • noudattaa turvallisuudesta annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa • huomioi turvallisuusalan tehtäviin liittyvät ohjeet mutta tarvitsee ohjausta
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa liikunta- ja ravinto-ohjelmaa, annettuja ohjeita ja osaa soveltaa niitä työssään • tuntee omat terveydelliset rajoitteensa ja noudattaa niitä • noudattaa työyhteisön ohjeita ja huomioi työssään työyhteisön muut jäsenet • ottaa omassa työssään huomioon työturvallisuusohjeet • vastaa toimintansa turvallisuudesta

	<ul style="list-style-type: none"> • varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden ja poistaa ja vie huoltoon viialliset työvälineet • toimii motivoituneesti terveellisten elintapojen sekä toiminta- ja työkyvyn ylläpitämiseen
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa annettuja ohjeita kokonaisvaltaisesti ja osaa soveltaa niitä työssään • tuntee omaan työhönsä liittyvät turvallisuusohjeet ja toimii niiden mukaisesti • kehittää toimintaansa turvallisemmaksi • ymmärtää väsyneenä tai sairaana työskentelyn riskit • tuntee ja ymmärtää omat terveydelliset rajoitteensa ja noudattaa niitä • havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä, • arvioi työhönsä liittyvien työvälineiden ja -menetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön ja huolehtii itsenäisesti työympäristönsä turvallisuudesta • on motivoitunut terveellisten elintapojen sekä toiminta- ja työkyvyn itsenäiseen ylläpitämiseen ja edistämiseen

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi ohjattuna omaa työtään
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi omaa työtään ja raportoi siitä
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi omaa työtään ja raportoi siitä tilanteen vaatimalla tavalla

Ammattietiikka	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti • ymmärtää turvallisuusalaan liittyvän luottamuksellisuuden merkityksen työtehtävissään
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita • ymmärtää turvallisuusalaan liittyvän luottamuksellisuuden merkityksen työtehtävissään
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja neuvottelee mahdollisista poikkeamista • ymmärtää turvallisuusalaan liittyvän luottamuksellisuuden merkityksen työtehtävissään

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • toimii yhteistyössä erilaisten ihmisten ja erilaisten organisaatioiden kanssa • hallitsee viestinnän ja tiedottamisen peruskäsitteistöä
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää viestinnän ja tiedottamisen merkityksen yrityksessä ja yhteisössä • toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa, huomioi toiminnassaan eri sidosryhmien tarpeet
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • soveltaa viestinnän ja tiedottamisen perusasioita, käyttää lähdeviitteitä ja ymmärtää lähdekriittisyyden merkityksen • toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa ja suunnittelee työtään eri sidosryhmien tarpeiden pohjalta

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osallistumalla erilaisiin turvallisuusalan työtehtäviin aidoissa työkohteissa.

Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/ työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

2.9. Turvallisuustekninen toiminta* (100982)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- toimia alaan vaikuttavan lainsäädännön mukaisesti omien toimivaltuuksiensa rajoissa
- ottaa huomioon omaa toimivaltaansa rajoittavat tekijät
- selvittää asiakaskohteen ja sen toiminnan
- suunnitella omaa työtään huomioiden kohteiden turvallisuustekniset laitteistovaatimukset
- ottaa huomioon turvajärjestelmien suunnittelun ja asennusten perusteet
- ottaa huomioon dokumentoinnin ja tiedon luokituksen vaatimukset
- lukea ja tulkita erilaisiin turvallisuusteknisiin laitteistoihin liittyviä kartoja, piirrosmerkkejä ja ohjeita
- toimia määräysten ja ohjeiden mukaisesti
- hankkia tietoa erilaisista turvallisuusteknisistä järjestelmistä
- ottaa huomioon eri sidosryhmät turvallisuusteknisessä hankkeessa
- kartoittaa järjestelmistä aiheutuvat kustannukset
- opastaa laitteistovalinnoissa
- opastaa turvallisuustekniikan oikeassa käytössä
- toimia vikatilanteissa työtehtävien edellyttämällä tavalla
- ottaa huomioon yrittäjyyteen ja markkinointiin liittyvät perusasiat
- ottaa huomioon oman ja asiakkaan turvallisuuden kannalta oleelliset asiat
- raportoida työnsä tilanteen vaatimalla tavalla.

Arviointi

1. Työprosessin hallinta

Oman työn suunnittelu ja suunnitelmien tekeminen	
Tyydyttävä 1	• suunnittelee ohjattuna omaa työtään
Hyvä 2	• suunnittelee oman työnsä annettujen ohjeiden mukaan
Kiitettävä 3	• tekee toteuttamiskelpoisen työsuunnitelman itsenäisesti

Työn kokonaisuuden hallinta	
Tyydyttävä 1	• noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna ohjeiden ja määräysten mukaisesti kustannukset huomioiden
Hyvä 2	• selviytyy työtehtävästä ohjeiden ja määräysten mukaisesti kustannukset huomioiden
Kiitettävä 3	• selviytyy työtehtävästä sujuvasti ohjeiden ja määräysten mukaisesti sekä ennakoi tulevat työvaiheet toimien oma-aloitteisesti ja kustannustehokkaasti

Taloudellinen ja laadukas toiminta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • valitsee ohjattuna kohteeseen sopivat järjestelmät asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • valitsee itsenäisesti kohteeseen sopivat järjestelmät asetettujen laatu- ja kustannus tavoitteiden mukaisesti.
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • valitsee itsenäisesti kohteeseen sopivat järjestelmät asetettujen laatu- ja kustannustavoitteiden mukaisesti ja kehittää toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta

Asiakaskohtaisiin turvallisuusteknisiin järjestelmiin liittyvien tietojen hankinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • hankkii ohjeistettuna tietoa, määräyksiä ja ohjeita erilaisista turvallisuusteknisistä järjestelmistä
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • hankkii tietoa, määräyksiä ja ohjeita erilaisista turvallisuusteknisistä järjestelmistä sekä pystyy soveltamaan sitä kohteeseen
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • hankkii tietoa, määräyksiä ja ohjeita erilaisista turvallisuusteknisistä järjestelmistä, soveltaa niitä kohteeseen sekä sopeuttaa itsenäisen työskentelynsä muuttuviin olosuhteisiin

Turvallisuusteknisen järjestelmän asentaminen	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • asentaa ohjattuna turvallisuusteknisen laitteen
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi työssään asennuksen perusteet • suunnittelee ja toteuttaa asennuksen
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • valitsee parhaiten soveltuvat materiaalit ja työmenetelmät • suunnittelee ja toteuttaa asennuksen

Dokumentoinnin ja tiedon luokituksen hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi työssään dokumentoinnin ja tiedon luokituksen hallinnan merkityksen
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • huolehtii dokumentoinnista ja tiedon luokituksen hallinnasta
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • tekee itsenäisesti dokumentoinnin ja tiedon luokituksen hallinnan vaatimat asiat

Asiakaskohtaisen turvallisuusteknisen järjestelmän teknologian ja tietotekniikan/ tietoturvallisuuden hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi työssään erilaisten turvallisuusteknisten järjestelmien merkityksen.
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi työssään erilaisten turvallisuusteknisten järjestelmien merkityksen ja tulevaisuuden.
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi työssään erilaisten turvallisuusteknisten järjestelmien ja tietotekniikan/ tietoturvallisuuden merkityksen ja tulevaisuuden.

3. Työn perustana olevan tiedon hallinta

**Turvallisuustekniseen toimintaan liittyvän
lainsäädännön ja muiden määräysten ja ohjeiden hallinta**

Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> ottaa huomioon työssään toimintaan liittyvät määrä-ykset ja toimii niiden edellyttämällä tavalla
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> ottaa huomioon työssään toimintaan liittyvät määrä-ykset ja tarvittaessa kertoo asi-akkaalle havaitsemistaan epäkohdista
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> ottaa huomioon työssään toimintaan liittyvät mää-räykset ja toimii havait-semiensa epäkohtien poistamiseksi tilanteen edellyttämällä tavalla

Asiakaskohteen hallinta

Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> ottaa huomioon asiakaskohteen toimintatavat ja ohjeet osaa ohjatusti toimia niiden perusteella
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> ottaa huomioon työssään asiakaskohteen toiminta-avat ja ohjeet sekä toimii niiden perusteella turvallisella tavalla
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> ottaa huomioon oman ja asiakkaan turvallisuuden kannalta oleelliset asiat toimii kehittäen omaa työtään asiakkaan tarpeita vastaavaksi

Ongelma ja vikatilanteiden hallinta

Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> havaitsee vika- ja ongelmatilanteita työskentely-ympäristössään
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> tunnistaa vika- ja ongelmatilanteita työskentely-ympäristössään sekä raportoi niistä sovitun mukaisesti
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> ennakoi vika- ja ongelmatilanteita työskentely-ympäristössä sekä raportoi niistä sovitun mukaisesti käynnistää välittömästi tarvittavat toimenpiteet vika- ja ongelmatilanteiden poistamiseksi

Yrittäjyyden ja markkinoinnin hallinta

Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> huomioi työssään yrittäjyyden perusteet tiedostaa toiminnastaan aiheutuvat kustannukset.
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> toimii yritteliäästi huomioi työssään toiminnastaan aiheutuvat kustannukset ja toimii markkinointihenkisesti.
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> on sisäistänyt yrittäjyyden ja se näkyy työsuorituksessa kustannustehokkuutena ymmärtää yrittäjyyden ja markkinoinnin merkityksen yrityksen toiminnassa.

4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot

Oppiminen ja ongelmanratkaisu

Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> arvioi ohjattuna omaa työtään
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> arvioi omaa työtään ja raportoi siitä
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> arvioi omaa työtään ja raportoi siitä tilanteen vaatimalla tavalla

Vuorovaikutus ja yhteistyö

Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> toimii yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa
--------------	--

	<ul style="list-style-type: none"> • selviytyy asiakaspalvelutilanteista myös toisella kotimaisella kielellä
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten ja organisaatioiden kanssa • selviytyy asiakaspalvelutilanteista myös toisella kotimaisella kielellä ja englannin kielellä • huomioi toiminnassaan eri sidosryhmien tarpeet opastaa turvallisuusteknisten järjestelmien oikeassa käytössä
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten ja organisaatioiden kanssa • hoitaa asiakaspalvelutilanteet sujuvasti sekä toisella kotimaisella että englannin kielellä • suunnittelee työtään eri sidosryhmien tarpeiden pohjalta • opastaa turvallisuusteknisten järjestelmien oikeaan käyttöön

Ammattietiikka

Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja neuvottelee mahdollisista poikkeamista

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky

Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi turvallisen toiminnan • välttää työssään riskejä noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa itselleen • käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä.
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • vastaa toimintansa turvallisuudesta • noudattaa työyhteisön ohjeita ja huomioi työssään työyhteisön muut jäsenet • varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet.
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • kehittää toimintaansa turvallisemmaksi • havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä • arvioi suojainten, työvälineiden ja työmenetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osallistumalla turvallisuustekniikan suunnitteluun, käyttöön, toteutukseen ja opastukseen aidoissa työkohteissa. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/ työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

2.10. Turvatarkastustoiminta (100991)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa:

- havainnoida työympäristöään ja raportoida poikkeamista
- perustaa turvatarkastuspisteen
- toimia yhdessä viranomaisten kanssa
- ottaa huomioon turvatarkastusta säätelevän lainsäädännön
- käyttää yleisimpiä turvatarkastuksissa käytössä olevia teknisiä laitteita ja apuvälineitä
- valita tarkastustilanteessa soveltuvimman käytössään olevan tarkastuslaitteen ja tekniikan sekä toimia vähimmän haitan periaatteen mukaisesti
- kertoa tarkastusmenettelystä tarkastettavalle sekä opastaa ja ohjata häntä tarkastusprosessin aikana
- toimia erilaisissa asiakaspalvelutilanteissa ja mitoittaa toimintansa oikein
- ottaa huomioon eri kulttuurien väliset erot ja niiden vaikutuksen toimintaansa
- toimia turvallisuutta edistävällä tavalla sekä toimia työturvallisuusohjeiden mukaisesti
- ottaa huomioon oman ja asiakkaan turvallisuuden kannalta oleelliset asiat
- raportoida työnsä tilanteen vaatimalla tavalla.

Arviointi

1. Työprosessin hallinta

Oman työn suunnittelu ja suunnitelmien tekeminen	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee ohjattuna omaa työtään ja valitsee ohjattuna tilanteeseen sopivan työmenetelmän ja toimintatavan
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • valitsee tilanteeseen sopivan työmenetelmän ja toimintatavan
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • valitsee tilanteeseen sopivan työmenetelmän ja toimintatavan taloudellisen ja laadukkaan lopputuloksen saamiseksi

Työn kokonaisuuden hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja työohjeita sekä neuvottelee mahdollisista poikkeamista

Taloudellinen ja laadukas toiminta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • toimii ohjattuna asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja kehittää omaa toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta

Turvatarkastuspisteen perustamisen hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • perustaa ohjattuna turvatarkastuspisteen
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • perustaa turvatarkastuspisteen ja valitsee toiminnassa tarvittavia teknisiä laitteita

Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> perustaa turvatarkastuspisteen ja sijoittaa pisteen oikein valitsee tilanteeseen sopivat välineet
--------------	--

Turvatarkastustoimintaan liittyvien menetelmien hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> työskentelee ohjeistettuna henkilötarkastustehtävissä ja hakee ohjeistettuna vaarallisia esineitä ja yleisempiä vaarallisia aineita
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> tarkastaa henkilön käsin etsii vaarallisia esineitä ja yleisempiä vaarallisia aineita
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> tarkastaa henkilön käsin etsii vaarallisia esineitä ja yleisempiä vaarallisia aineita tiedostaa henkilön tarkastamiseen liittyvät riskit

Turvatarkastustoimintaan liittyvien laitteiden hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> tarkastaa ohjeistettuna henkilön teknisellä laitteella tai laitteilla.
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> tarkastaa henkilön teknisellä laitteella tai laitteilla etsii vaarallisia esineitä ja yleisempiä vaarallisia aineita.
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> tarkastaa henkilön teknisellä laitteella tai laitteilla etsii vaarallisia esineitä ja yleisempiä vaarallisia aineita tiedostaa turvatarkastuslaitteiden heikkoudet ja tarvittaessa täydentää tarkastusta vielä erikseen käsin tiedostaa tarkastamiseen liittyvät riskit.

3. Työn perustana olevan tiedon hallinta

Turvatarkastusta koskeva lainsäädännön hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> huomioi turvatarkastusta koskevan keskeisen lainsäädännön perusteita
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> huomioi turvatarkastusta koskevan keskeisen lainsäädännön perusteita ymmärtää niiden merkityksen toiminnalle
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> noudattaa työssään tilanteen mukaista turvatarkastustoimintaan liittyvää lainsäädäntöä

Asiakkaan hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> ottaa huomioon turvatarkastuspisteen ohjeet sekä osaa ohjeistettuna toimia niiden perusteella
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> ottaa huomioon työssään turvatarkastuspisteen ohjeet ja toimii niiden perusteella turvallisella tavalla
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> ottaa huomioon oman ja asiakkaan turvallisuuden kannalta oleelliset asiat toimii kehittäen omaa työtään asiakkaan tarpeita vastaavaksi.

4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> arvioi ohjattuna omaa työtään
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> arvioi omaa työtään ja raportoi siitä
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> arvioi omaa työtään ja raportoi siitä tilanteen vaatimalla tavalla

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • toimii yhteistyössä erilaisten ihmisten ja erilaisten organisaatioiden kanssa • huomioi erilaisten kulttuurien erot
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa • ottaa toiminnassaan huomioon erilaisten kulttuurien erot • huomioi toiminnassaan eri sidosryhmien tarpeet
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa ja suunnittelee työtään eri sidosryhmien tarpeiden pohjalta

Ammattietiikka	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja neuvottelee mahdollisista poikkeamista

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi turvallisen toiminnan • välttää työssään riskejä noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa itselleen • käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaamia, työvälineitä ja työmenetelmiä.
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • vastaa toimintansa turvallisuudesta • noudattaa työyhteisön ohjeita ja huomioi työssään työyhteisön muut jäsenet • varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet.
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • kehittää toimintaansa turvallisemmaksi • havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä • osaa arvioida suojainten, työvälineiden ja työmenetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osallistumalla turvatarkastustoimintaan aidossa työkohteessa. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/ työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

2.11. Uhkatilanteiden hallinta (100990)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- uhkatilanteiden hallintaan liittyvien lakien ja muiden säädösten perusteet

- suunnitella omaa työtään asiakaskohteen mukaisesti
- tunnistaa työtehtäväänsä liittyviä uhkia
- suunnitella työtehtäväänsä tilanteeseen liittyvien uhkien perusteella
- toimia erilaisissa asiakaspalvelutilanteissa ja mitoittaa toimintansa oikein
- varautua ja toimia erilaisissa erityis- ja hätätilanteissa
- toimia yhteistyössä viranomaisten kanssa ja noudattaa näiden antamia ohjeita ja määräyksiä
- käyttää voimankäyttövälineitä niitä koskevan lainsäädännön ja saamansa koulutuksen mukaisesti
- ottaa huomioon päihteiden tai huumaavien aineiden vaikutuksen kohdehenkilön toiminnassa
- ottaa huomioon stressireaktioiden vaikutuksen omassa ja kohdehenkilön toiminnassa
- hakea apua työtehtävässä koettuun traumaattiseen kokemukseen
- ottaa huomioon oman ja asiakkaan turvallisuuden kannalta oleelliset asiat
- raportoida työnsä tilanteen vaatimalla tavalla.

Arviointi

1. Työprosessin hallinta

Oman työn suunnittelu ja suunnitelmien tekeminen	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee ohjattuna omaa työtään
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee oman työnsä annettujen ohjeiden mukaan
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • tekee toteuttamiskelpoisen työsuunnitelman itsenäisesti

Työn kokonaisuuden hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja työohjeita sekä neuvottelee mahdollisista poikkeamista

Taloudellinen ja laadukas toiminta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • toimii ohjattuna asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja kehittää omaa toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta

Uhkatilanteiden hallintaan liittyvien työmenetelmien hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa ohjeistettuna uhkatilanteisiin liittyvät eri vaiheet
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa uhkatilanteisiin liittyvät eri vaiheet ja tehtävän muodostamat uhat • varautuu uhkiin
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa uhkatilanteisiin liittyvät eri vaiheet ja tehtävän muodostamat uhat • varautuu uhkiin sekä toimii oikein muuttuvassa tilanteessa

Uhkatilanteisiin liittyvien välineiden käytön hallinta	
--	--

Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • valitsee ohjattuna työtehtävään oikeutetut voimankäyttövälineet osaa tarvittaessa hyödyntää niitä
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • valitsee työtehtävään oikeutetut voimankäyttövälineet ja osaa tarvittaessa hyödyntää niitä tilanteen mukaan.
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • valitsee työtehtävään oikeutetut voimankäyttövälineet ja osaa tarvittaessa hyödyntää niitä sujuvasti tilanteen mukaan.

Uhkatilanteiden ennakoinnin hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa väkivaltatilanteet ja niiden hallintaan liittyvät eri vaiheet sekä varautuu väkivaltatilanteisiin ja niiden uhkiin.
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa väkivaltatilanteisiin liittyvät eri vaiheet ja osaa ottaa ne ennakkosuunnittelussa huomioon ja varautua niihin.
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa väkivaltatilanteisiin liittyvät eri vaiheet ja osaa ottaa ne suunnittelussa huomioon • hankkii suunnittelua varten tarvittavat tiedot sekä käyttää tietoja hyväkseen käyttökelpoisen suunnitelman laatimisessa.

3. Työn perustana olevan tiedon hallinta

Uhkatilanteiden hallintaan liittyvän lainsäädännön hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi uhkatilanteiden hallintaan liittyvän lainsäädännön perusteita
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi uhkatilanteiden hallintaan liittyvän lainsäädännön perusteita ja ymmärtää niiden merkityksen turvallisuudelle
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työssään uhkatilanteiden hallintaan liittyvää lainsäädäntöä tapauskohtaisesti

Ennakoivan suunnittelun hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi stressireaktioiden merkityksen • tunnistaa päihdyttäviä aineita käyttäneen henkilön ja käytön tunnusmerkit.
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi toiminnassaan stressireaktioiden merkityksen • tunnistaa ja huomioi toiminnassaan päihdyttäviä aineita käyttäneen henkilön ja käytön tunnusmerkit • ohjaa toimintaansa niiden edellyttämällä tavalla.
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi toiminnassaan stressireaktioiden merkityksen • tunnistaa päihdyttäviä aineita käyttäneen henkilön ja käytön tunnusmerkit sekä toimii sen mukaisesti • ohjaa toimintaansa sujuvasti niiden edellyttämällä tavalla • laatii ennakoivan suunnitelman viranomaisten vaatimusten mukaisesti.

4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi ohjattuna omaa työtään
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi omaa työtään ja raportoi siitä
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi omaa työtään ja raportoi siitä tilanteen vaatimalla tavalla

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • toimii yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa ja huomioi toiminnassaan eri sidosryhmien tarpeet
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa ja suunnittelee työtään eri sidosryhmien tarpeiden pohjalta

Ammattietiikka	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja neuvottelee mahdollisista poikkeamista

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi turvallisen toiminnan • välttää työssään riskejä noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa itselleen • käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaamia, työvälineitä ja työmenetelmiä.
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • vastaa toimintansa turvallisuudesta • noudattaa työyhteisön ohjeita ja huomioi työssään työyhteisön muut jäsenet • varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet.
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • kehittää toimintaansa turvallisemmaksi • havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä • osaa arvioida suojainten, työvälineiden ja työmenetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa laatimalla uhkatilanteiden ennakointiin liittyvän kirjallisen suunnitelman todellisia työtehtäviä vastaaviin tilanteisiin ja olosuhteisiin. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/ työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

2.12. Vartiointin ja järjestyksenvalvonnan perustoiminta (100983)

Ammattitaitovaatimukset

Ammattitaitovaatimukseen sisältyy sisäministeriön hallinnonalan erityislainsäädännön määrittämät vartijan ja järjestyksenvalvojan peruskoulutuksien sekä voimankäyttövälineiden käyttöä koskevien koulutusten hyväksytyjen suoritusten vaatimukset.

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- toimia vartiointi- ja järjestyksenvalvontatilanteissa toimintaa säätelevän lainsäädännön mukaisesti
- toimia toimivaltuksiensa rajoissa
- toimia poikkeustilanteissa hätävarjelua ja voimankäyttöä säätelevän lainsäädännön mukaisesti
- käyttää vartijalle sallittuja voimankäyttövälineitä, paitsi ampuma-asetta, niitä koskevan lainsäädännön ja sisäministeriön määrittämän koulutuksen mukaisesti
- vartiointialan ja vartioimisliiketoiminnan luonteen ja luvanvaraisuuden sekä yhteydet poliisitoimintaan ja rikostutkinnan turvaamiseen
- vartioimistehtävän yleiset periaatteet, käyttäytymistavat ja suhteen viranomaistoimintaan
- valvontakohteiden rakenteellisen turvallisuuden perusteet ja tuntee ilmoitus- ja valvontajärjestelmien toimintaperiaatteita ja tietää niiden teknisiä perusteita
- tehdä eri vartiointimuotojen keskeisiä työtehtäviä ja tilaisuuksien järjestyksenvalvontaa tietoisena oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan
- toimia suojelemalla omaa ja asiakkaan turvallisuutta
- tehdä vartiointiin ja järjestyksenvalvontaan liittyviä tehtäviä tarkoituksen ja tilanteen mukaisesti
- ottaa huomioon ihmisen perus- ja ihmisoikeudet ja toimia mahdollisimman vähän niihin puuttuvalla tavalla
- vartijan ja järjestyksenvalvojan asun asiallisen käytön
- työssä tarvittavien välineiden ja varusteiden, kuten tieto- ja viestintävälineiden sekä avaimien ja valaisimien käytön
- asiakaspalvelun haastavissakin asiakastilanteissa
- ongelmatilanteiden hallinnan ja käyttää tarvittaessa sanatonta viestintää ja turvallista voimankäyttöä
- raportoida työstään tilanteen vaatimalla tavalla.

Arviointi

1. Työprosessin hallinta

Suunnitelmallisuus	
Tyydyttävä 1	• pitää tärkeänä, että työn toteutus on suunniteltua
Hyvä 2	• osallistuu työn suunnitteluun
Kiitettävä 3	• on aktiivinen työtä suunniteltaessa

Työn kokonaisuuden hallinta	
Tyydyttävä 1	• toimii annettujen ohjeiden mukaisesti
Hyvä 2	• tekee työtehtävät hahmottaen ne osana työkokonaisuutta
Kiitettävä 3	• tekee työtehtävät työkokonaisuuden ja eri tilanteiden mukaan tarkoituksenmukaisella tavalla

Taloudellinen, tehokas ja laadukas toiminta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> noudattaa annettuja toimintaohjeita
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> tekee työn taloudellisesti ja laatutavoitteiden mukaan ja ripeästi
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> kehittää omaa toimintaansa tehokkaammaksi ja taloudellisemmaksi

Aloitekyky ja yrittäjäyys	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> kysyy neuvoa tarvittaessa
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> toimii vastuuntuntoisesti ja yritteliäästi
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> on oma-aloitteinen ja kehittää työtään

Oman työn arviointi	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> huomaa tekemänsä virheet
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> osaa arvioida omaa työtään niin, että tietää mitä siinä parannettavaa
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> osaa arvioida omaa työtään ja korjata sen mukaan työsuoritustaan

2.Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta

Vartiointi ja järjestyksenvalvonta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> toimii toimivaltansa mukaisesti toimii tietoisena perus- ja ihmisoikeuksista
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> toimii tilanteen mukaan asiallisesti tehtävän edellyttämällä tavalla
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> toimii tilanteen mukaisesti perus- ja ihmisoikeuksia kunnioittavalla tavalla

Voimankäyttövälineiden hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> noudattaa työssään voimankäyttövälineisiin liittyvää lainsäädäntöä ja sisäministeriön määrittämässä koulutuksissa annettuja ohjeita toimii vähäisellä ohjauksella opetettujen toimintamallien mukaisesti
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> osaa käyttää voimankäyttövälineitä lainsäädännön ja sisäministeriön määrittämien kulutusten oppien mukaisesti toimii opetettujen toimintamallien mukaisesti
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> toiminta on sujuvaa, tehokasta, turvallista ja tilanteenmukaista

Välineiden ja varusteiden käyttö	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> huolehtii siitä, että tehtävässä tarvittavat välineet ja varusteet ovat toimintakuntoisina mukana
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> käyttää välineitä ja varusteita tarkoituksenmukaisesti ja pitää niitä asianmukaisissa paikoissa niin, että ne ovat nopeasti otettavissa käyttöön

Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää välineitä ja varusteita tehokkaasti eri tilanteissa ja tarkoituksissa
--------------	---

Asiakaspalvelu	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • osaa asiallisen asiakaspalvelun perusasiat
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • hallitsee asiakaspalvelun eri tilanteissa
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • osaa hoitaa asiakaspalvelun asiallisesti hankalissakin tilanteissa

3. Työn perustana olevan tiedon hallinta

Vartiointi- ja järjestyksenvalvontatilanteisiin liittyvän lainsäädännön hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • osaa vartijan ja järjestyksenvalvojan sisäasianministeriön säädösten mukaiset koulutusten sisällöt hyväksytyyn rajana mukaisilla tiedoilla
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • osaa vartijan ja järjestyksenvalvojan sisäasianministeriön säädösten mukaiset koulutusten sisällöt hyväksytyä rajaa paremmilla tiedoilla
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • osaa vartijan ja järjestyksenvalvojan sisäasianministeriön säädösten mukaiset koulutusten sisällöt hyväksytyyn rajaan nähden kiitettävillä tiedoilla

Voimankäyttövälineisiin liittyvän lainsäädännön hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • osaa sisäministeriön erityisestä voimankäyttökoulutuksesta annetun asetuksen koulutusten sisällöt hyväksytyyn rajana mukaisilla tiedoilla
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • osaa sisäministeriön erityisestä voimankäyttökoulutuksesta annetun asetuksen koulutusten sisällöt hyväksytyä rajaa paremmilla tiedoilla
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • osaa sisäministeriön erityisestä voimankäyttökoulutuksesta annetun asetuksen koulutusten sisällöt hyväksytyyn rajaan nähden kiitettävillä tiedoilla

4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi ohjattuna omaa työtään
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi omaa työtään
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi itsenäisesti omaa työtään ja ohjaa toimintaansa sen perusteella

Ammattietiikka	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita • tuntee vartijan työn eettiset periaatteet
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • toimii vartijan työn eettisten periaatteiden mukaisesti
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • ottaa huomioon eettisyyden lisäksi huomioon psykologiset näkökohdat

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • toimii yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten ja organisaatioiden kanssa • huomioi toiminnassaan eri sidosryhmien tarpeet
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten ja organisaatioiden kanssa • suunnittelee työtään eri sidosryhmien tarpeiden pohjalta

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi turvallisen toiminnan • välttää työssään riskejä noudattaen työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa itselleen • käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä.
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • vastaa toimintansa turvallisuudesta • noudattaa työyhteisön ohjeita ja huomioi työssään työyhteisön muut jäsenet • varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet.
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • kehittää toimintaansa turvallisemmaksi • havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä • arvioi suojainten, työvälineiden ja työmenetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osallistumalla vartiointi- ja järjestyksenvalvontatehtäviin työkohteissa sekä suorittamalla hyväksytysti sisäministeriön hallinnonalan erityislainsäädännön määrittämät vartijan ja järjestyksenvalvojan peruskoulutukset sekä vartijalle sallittujen voimankäyttövälineitä koskevat näissä säädöksissä määritellyt koulutukset, lukuun ottamatta ampuma-aseita koskevaa koulutusta. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/ työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

2.13. Vartiointitoiminta* (100980)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- toimia alaan vaikuttavan lainsäädännön mukaisesti omien toimivaltuuksiensa rajoissa
- ottaa huomioon omaa toimivaltaansa rajoittavat tekijät
- toimia vartiointin tarkoituksenmukaisten työmenetelmien ja vartioimisluotojen mukaisesti
- suunnitella omaa työtään asiakaskohteen työohjeiden mukaisesti
- hahmottaa vartiointin osana yrityskohteen uhkien- ja riskienhallintaa
- ottaa huomioon työssään vartioimisliiketoiminnan perusteet ja edellytykset

- toimia erilaisissa asiakaspalvelutilanteissa
- toimia voimankäytön sekä taktisen ennakkoinnin perusteiden mukaisesti
- toimia ongelma- ja vikatilanteissa työtehtävien edellyttämällä tavalla
- noudattaa vartiointitoimintaan liittyviä ohjeita ja määräyksiä
- ottaa huomioon oman ja asiakkaan turvallisuuden kannalta oleelliset asiat
- ottaa huomioon yritysturvallisuuden merkityksen toiminnan jatkuvuuden ja yrittäjän riskin kannalta
- ottaa huomioon yrittäjyyteen ja markkinointiin liittyvät perusasiat
- raportoida työnsä tilanteen vaatimalla tavalla.

Arviointi

1. Työprosessin hallinta

Oman työn suunnittelu ja suunnitelmien tekeminen	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee ohjattuna omaa työtään sekä valitsee ohjattuna tilanteeseen sopivan työmenetelmän ja toimintatavan hyväksyttävän lopputuloksen saamiseksi
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • valitsee tilanteeseen tarkoituksenmukaisen työmenetelmän ja toimintatavan hyväksyttävän lopputuloksen saamiseksi
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • valitsee tilanteeseen parhaiten soveltuvan työmenetelmän ja toimintatavan taloudellisen ja laadukkaan lopputuloksen saamiseksi

Työn kokonaisuuden hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • toimii työohjeiden mukaisesti
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työohjeita ja ennakoi tulevia työvaiheita
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työohjeita, selviytyy työtehtävästä sujuvasti ja tulevia työvaiheita ennakoiden • toimii oma-aloitteisesti ja itsenäisesti

Taloudellinen ja laadukas toiminta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • toimii ohjattuna toiminnalle asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • toimii toiminnalle asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja ymmärtää oman työnsä vaikutuksen yrityksen riskien hallintaan.
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toimii toiminnalle asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja kehittää toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi • toiminta edistää asiakaskohteen liiketoiminnan toteutumista.

2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta

Vartiointiin liittyvien työmenetelmien hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • työskentelee ohjeistettuna valittujen työmenetelmien ja ohjeiden mukaisesti
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • työskentelee valitsemallaan työmenetelmällä ja arvioi sen soveltuvuutta työn edetessä
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • sopeuttaa itsenäisen työskentelynsä muuttuviin olosuhteisiin

Vartiointiin liittyvien laitteiden ja välineiden käytön hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää ohjeistettuna erilaisia laitteita ja välineitä erilaisissa työtilanteissa
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää asiakaskohteessa erilaisissa työtilanteissa vartiointiin liittyviä laitteita ja välineitä
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää asiakaskohteessa erilaisissa työtilanteissa vartiointiin liittyviä laitteita tehokkaasti ja osaa perustella laite- ja muut välinevalintansa

Voimankäytön ja taktinen ennakoinnin hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • toimii annettujen ohjeiden mukaisesti • huomioi työhön liittyviä riskejä ja vaaroja • käyttää annettuja suojavälineitä
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • toimii ennakoiden työhön liittyviä riskejä ja vaaroja • sovittaa toimintaansa muuttuviin olosuhteisiin
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • sovittaa toimintansa ja toiminnan ennakointinsa tilanteeseen sopivaksi • tunnistaa omat vahvuutensa ja kehittämisalueensa

Asiakaspalvelun hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • selviytyy ohjeistettuna yleisimmistä asiakaspalvelutilanteista.
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • selviytyy yleisimmistä asiakaspalvelutilanteista toimii asiakaspalvelutilanteissa oikein, tasapuolisesti ja sovinnollisuutta edistäen ymmärrettävästi molemmilla kotimaisilla kielillä.
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • selviytyy asiakaspalvelutilanteista laadukkaasti ottaa työssään huomioon yrittäjyyden ja markkinoinnin ymmärrettävästi molemmilla kotimaisella ja yhdellä vieraalla kielellä • arvioi käyttämäänsä toimintatapaa.

3. Työn perustana olevan tiedon hallinta

Vartiointitoimintaan liittyvän lainsäädännön hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • ottaa työssään huomioon vartiointialaan liittyvän lainsäädännön perusteita
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • ottaa työssään huomioon vartiointialaan liittyvän lainsäädännön perusteita ja ymmärtää niiden merkityksen omaan työhönsä
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työssään vartiointialaan liittyvää lainsäädäntöä tapauskohtaisesti

Asiakaskohteen hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi asiakaskohteen ohjeet sekä osaa ohjeistettuna toimia niiden perusteella
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi työssään asiakaskohteen ohjeet ja toimii niiden perusteella turvallisella tavalla
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi oman ja asiakkaan turvallisuuden kannalta oleelliset asiat ja toimii kehittäen omaa työtään asiakkaan tarpeita vastaavaksi

Ongelma- ja vikatilanteiden hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> tunnistaa vaara- ja ongelmatilanteita työskentely-ympäristössään
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> tunnistaa vaara- ja ongelmatilanteita työskentely-ympäristössään ja raportoi niistä sovitun mukaisesti
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> ennakoi vaara- ja ongelmatilanteita työskentely-ympäristössä sekä raportoi niistä sovitun mukaisesti käynnistää välittömästi tarvittavat toimenpiteet ongelma- ja vaaratilanteiden poistamiseksi

Yrittäjyyden hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> huomioi työssään yrittäjyyden perusteet
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> toimii yritteliäästi
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> on sisäistänyt yrittäjyyden ja se näkyy työsuorituksessa kustannustehokkuutena

4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> arvioi ohjattuna omaa työtään
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> arvioi omaa työtään ja raportoi siitä
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> arvioi omaa työtään ja raportoi siitä tilanteen vaatimalla tavalla sekä pyrkii kehittämään omaa osaamistaan sen pohjalta

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> toimii yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa hallitsee viestinnän ja tiedottamisen peruskäsitteistöä selviytyy asiakaspalvelutilanteista myös toisella kotimaisella kielellä
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa ja huomioi toiminnassaan eri sidosryhmien tarpeet ymmärtää viestinnän ja tiedottamisen merkityksen yrityksessä ja yhteisössä selviytyy asiakaspalvelutilanteista myös toisella kotimaisella kielellä ja englannin kielellä
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa ja suunnittelee työtään eri sidosryhmien tarpeiden pohjalta osaa soveltaa viestinnän ja tiedottamisen perusasioita hoitaa asiakaspalvelutilanteet sujuvasti sekä toisella kotimaisella että englannin kielellä

Ammattietiikka	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> noudattaa työaikoja ja neuvottelee mahdollisista poikkeamista

Viestintä ja tiedottaminen	
Tyydyttävä 1	

Hyvä 2	
Kiitettävä 3	

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi turvallisen toiminnan • välttää työssään riskejä noudattaen työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa itselleen • käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä.
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • vastaa toimintansa turvallisuudesta • noudattaa työyhteisön ohjeita ja huomioi työssään työyhteisön muut jäsenet • varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet.
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • kehittää toimintaansa turvallisemmaksi • havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä • arvioi suojainten, työvälineiden ja työmenetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osallistumalla vartioinnin toteutukseen aidoissa työkohteissa tai muuten todellisia työtehtäviä vastaavissa olosuhteissa. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/ työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

2.14. Ympäristöturvallisuustoiminta (100984)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ottaa huomioon ympäristöturvallisuuteen liittyvän lainsäädännön velvoitteet
- tunnistaa ja tarkastaa ympäristöturvallisuuteen liittyviä uhkia
- ottaa huomioon kemikaaliturvallisuuteen liittyvät perusasiat
- ottaa huomioon vaarallisia aineita käyttävän tai varastoivan laitoksen ja yrityksen erityisvaatimukset, esimerkiksi Seveso II-direktiivin (96/82/EY ja 2003/105/EY) mukaisesti
- tunnistaa luonnonolosuhteisiin liittyviä vaaroja ja haittoja, esim. myrskyihin ja rajuilmoihin liittyviä
- käynnistää tarvittavia vahinkoa rajoittavia toimenpiteitä ja tarvittaessa hankkii omatoimisesti ulkopuolista apua tilanteen hallitsemiseksi
- käyttää ja opastaa muita henkilöitä käyttämään erilaisia suojaimia erityis- tai häiriötilanteissa
- ottaa huomioon oman ja asiakkaan turvallisuuden kannalta oleelliset asiat
- raportoida työstään tilanteen vaatimalla tavalla.

Arviointi

1. Työprosessin hallinta

Oman työn suunnittelu ja suunnitelmien tekeminen	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> suunnittelee ohjattuna omaa työtään
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> suunnittelee oman työnsä annettujen ohjeiden mukaan
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> tekee toteuttamiskelpoisen työsuunnitelman itsenäisesti

Työn kokonaisuuden hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> noudattaa työaikoja ja työohjeita sekä neuvottelee mahdollisista poikkeamista

Taloudellinen ja laadukas toiminta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> toimii ohjattuna asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja kehittää omaa toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta

Ympäristöturvallisuuden liittyvien uhkien ja riskien kartoittaminen	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> tekee ohjeistettuna ympäristöturvallisuuden liittyvän peruskartoituksen turvallisuusuhista ja niiden seurauksista, esimerkiksi haavoittuvuusanalyysillä
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> tekee itsenäisesti ympäristöturvallisuuden liittyvän peruskartoituksen turvallisuusuhista ja niiden seurauksista, esimerkiksi haavoittuvuusanalyysillä
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> tekee itsenäisesti ympäristöturvallisuuden liittyvän peruskartoituksen turvallisuusuhista ja niiden seurauksista, esimerkiksi haavoittuvuusanalyysillä ja valitsee kohteeseen parhaiten soveltuvan riskienhallinnan menetelmän ja välineen

Ympäristöturvallisuuden liittyvien ennalta ehkäisevien turvallisuussuunnitelmien tekeminen	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> tekee ohjeistettuna ympäristöturvallisuuden liittyvän turvallisuussuunnitelmaluonnoksen.
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> tekee itsenäisesti ympäristöturvallisuuden liittyvän turvallisuussuunnitelmaluonnoksen.
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> tekee itsenäisesti ympäristöturvallisuuden liittyvän turvallisuussuunnitelmaluonnoksen, esittelee sen ja arvioi sen käytettävyyttä kohteeseen.

3. Työn perustana olevan tiedon hallinta

Ympäristöturvallisuuden liittyvän lainsäädännön hallinta	
--	--

Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> ottaa työssään huomioon ympäristöturvallisuuden liittyvän lainsäädännön perusteita
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> ottaa työssään huomioon ympäristöturvallisuuden liittyvän lainsäädännön perusteita ja ymmärtää niiden merkityksen ympäristöturvallisuudelle
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> noudattaa työssään tilanteen mukaista ympäristöturvallisuuden liittyvää lainsäädäntöä

Kemikaaliturvallisuuden liittyvien perusasioiden hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> ottaa työssään huomioon kemikaaliturvallisuuden liittyvän lainsäädännön perusteita.
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> ottaa työssään huomioon kemikaaliturvallisuuden liittyvän lainsäädännön perusteita ja ymmärtää niiden merkityksen ympäristöturvallisuudelle.
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> osaa soveltaa kemikaaliturvallisuuden liittyvää lainsäädäntöä tapauskohtaisesti

4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> arvioi ohjattuna omaa työtään
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> arvioi omaa työtään ja raportoi siitä
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> arvioi omaa työtään ja raportoi siitä tilanteen vaatimalla tavalla

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> toimii yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa huomioi toiminnassaan eri sidosryhmien tarpeet opastaa ympäristöturvajärjestelmien käyttöön
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa suunnittelee työtään eri sidosryhmien tarpeiden pohjalta opastaa ympäristöturvajärjestelmien oikeaan käyttöön

Ammattietiikka	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti.
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita.
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> noudattaa työaikoja ja neuvottelee mahdollisista poikkeamista.

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> huomioi turvallisen toiminnan välttää työssään riskejä noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa itselleen käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä.
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> vastaa toimintansa turvallisuudesta noudattaa työyhteisön ohjeita ja huomioi työssään työyhteisön muut jäsenet

	<ul style="list-style-type: none"> • varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet.
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • kehittää toimintaansa turvallisemmaksi • havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä • osaa arvioida suojainten, työvälineiden ja työmenetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa tekemällä ympäristöturvallisuuteen liittyvän kartoituksen ja suunnitelman aidossa työkohteessa. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/ työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

2.15. Yritystoiminnan suunnittelu (101050)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- arvioida oman osaamisensa tuotteistamista tai markkinoilla olevaa liiketoimintamahdollisuutta
- selvittää perustettavan yrityksen liiketoimintaympäristöä ja kilpailutilannetta
- esittää liikeidean ja yritysmuodon
- laatia yritykselle liiketoimintasuunnitelman
- laatia yrityksen perustamiseen liittyvät asiakirjat.

Arviointi

Työprosessien hallinta

Oman työn suunnittelu ja suunnitelmien tekeminen	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • kartoittaa opastettuna yritystoiminnan suunnittelun ja toteutuksen eri vaiheet
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • kartoittaa yritystoiminnan suunnittelun ja toteutuksen eri vaiheet ja toimii oma-aloitteisesti ja vastuullisesti
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • kartoittaa yritystoiminnan suunnittelun ja toteutuksen eri vaiheet innovatiivisesti ja toimii oma-aloitteisesti ja vastuullisesti

Työn kokonaisuuden hallinta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • etenee opastettuna työssään järjestelmällisesti
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • etenee työssään järjestelmällisesti
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • etenee työssään järjestelmällisesti ja sujuvasti

Laadukas toiminta	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • toimii työilleen asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja muuttaa omaa toimintaansa annetun palautteen perusteella
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja arvioi omaa toimintaansa niiden saavuttamisessa
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja kehittää omaa toimintaansa niiden saavuttamiseksi.

Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta

Tieto- ja viestintätekniiikan käyttäminen	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää ohjeistettuna suunnittelussaan tieto- ja viestintätekniiikkaa toimien tietoturvan periaatteiden mukaisesti
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää suunnittelussaan tieto- ja viestintätekniiikkaa toimien tietoturvan periaatteiden mukaisesti
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää suunnittelussaan itsenäisesti ja sujuvasti tieto- ja viestintätekniiikkaa toimien tietoturvan periaatteiden mukaisesti

Liiketoimintaympäristön selvittäminen	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi miten omaa osaamista voidaan tuotteistaa tai millaisia liiketoimintamahdollisuuksia markkinoilta on löydettävissä, tarviton ajoittain tukea ja ohjausta • kartoittaa alalla toimivia yrityksiä ja asiakkaita tarviton ajoittain ohjausta • arvioi kartoituksen pohjalta oman suunnitelmansa toteutusmahdollisuuksia ottaen huomioon toimialan lainsäädännön ja kilpailulain pääsisällön tarviton ajoittain ohjausta • esittää suunnittelemaalleen asiakasryhmälle tuotteen tai palvelun kuvaamalla sen tuottamia asiakashyötyjä tarviton ajoittain ohjausta
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi miten omaa osaamista voidaan tuotteistaa tai millaisia liiketoimintamahdollisuuksia markkinoilta on löydettävissä • kartoittaa alalla toimivia yrityksiä ja asiakkaita • arvioi kartoituksen pohjalta oman suunnitelmansa toteutusmahdollisuuksia ottaen huomioon toimialan lainsäädännön ja kilpailulain pääsisällön • esittää tuotteen tai palvelun suunnittelemaalleen asiakasryhmälle kuvaamalla sen tuottamia asiakashyötyjä
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi itsenäisesti miten omaa osaamista voidaan tuotteistaa tai millaisia innovatiivisia liiketoimintamahdollisuuksia markkinoilta on löydettävissä • kartoittaa itsenäisesti ja laaja-alaisesti alalla toimivia yrityksiä • arvioi kriittisesti kartoituksen pohjalta oman suunnitelmansa toteutusmahdollisuuksia ottaen huomioon toimialan lainsäädännön ja kilpailulain pääsisällön • esittää tuotteen tai palvelun suunnittelemaalleen asiakasryhmälle kuvaamalla kattavasti sen tuottamia asiakashyötyjä

Yrityksen perustaminen	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • valitsee ohjeistettuna yritykselle yritysmuodon

	<ul style="list-style-type: none"> • laatii yrityksen perustamisasiakirjat tarviton jonkin verran ohjausta
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • valitsee yritykselle yritysmuodon • laatii yrityksen perustamisasiakirjat
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • valitsee itsenäisesti ja perustellen yritykselle yritysmuodon • laatii itsenäisesti yrityksen perustamisasiakirjat

Liiketoimintasuunnitelman laatiminen	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • selvittää markkinoiden ja kilpailutilanteen kehitysnäkymiä tarviton jonkin verran ohjausta • esittää suunnitelman eri toimintojen (kuten myynti, markkinointi, tuotanto, ostot, logistiikka, teknologiset ratkaisut sisältäen tieto- ja viestintäteknologian, kirjanpito) hallinnoinnista ja resursoinnista tarviton jonkin verran ohjausta • laatii budjetin ja rahoitussuunnitelman tarviton ajoittain ohjausta • tekee yrityksen riskienhallinta-analyysin ja turvallisuussuunnitelman tarviton jonkin verran ohjausta
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • selvittää markkinoiden ja kilpailutilanteen kehitysnäkymiä • esittää suunnitelman eri toimintojen (kuten myynti, markkinointi, tuotanto, ostot, logistiikka, teknologiset ratkaisut sisältäen tieto- ja viestintäteknologian, kirjanpito) hallinnoinnista ja resursoinnista • laatii budjetin ja rahoitussuunnitelman tiedostaen yrittäjän vastuun • tekee yrityksen riskienhallinta-analyysin ja turvallisuussuunnitelman
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • selvittää itsenäisesti ja laaja-alaisesti markkinoiden ja kilpailutilanteen kehitysnäkymiä • esittää realistisen ja perustellun suunnitelman eri toimintojen (kuten myynti, markkinointi, tuotanto, ostot, logistiikka, teknologiset ratkaisut sisältäen tieto- ja viestintäteknologian, kirjanpito) hallinnoinnista ja resursoinnista • laatii budjetin ja rahoitussuunnitelman itsenäisesti tiedostaen yrittäjän vastuun • tekee itsenäisesti yrityksen riskienhallinta-analyysin ja turvallisuussuunnitelman.

Työn perustana olevan tiedon hallinta

Yritysmuodon valinta sekä tiedon hankinta liittyen yrityksen perustamiseen ja lopettamiseen	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • hakee ohjattuna tietoa yrityksen perustamiseen ja lopettamiseen sekä valitulla toimialalla toimimiseen liittyvistä säädöksistä ja asiakirjoista
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • hakee tietoa yrityksen perustamiseen ja lopettamiseen sekä valitulla toimialalla toimimiseen liittyvistä säädöksistä ja asiakirjoista
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • hakee itsenäisesti ja laaja-alaisesti tietoa yrityksen perustamiseen ja lopettamiseen sekä valitulla toimialalla toimimiseen liittyvistä säädöksistä ja asiakirjoista

Liiketoimintasuunnitelman laatiminen	
---	--

Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • hankkii ohjattuna yrityksensä liiketoiminnan eri osa-alueiden suunnittelussa tarvittavaa tietoa • hankkii ohjattuna tietoa yrityksensä perustamista ja toimintaa tukevista palveluista mm. tilitoimiston palvelut.
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • hankkii yrityksensä liiketoiminnan eri osa-alueiden suunnittelussa tarvittavaa tietoa • hankkii tietoa yrityksensä perustamista ja toimintaa tukevista palveluista mm. tilitoimiston palvelut.
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • hankkii itsenäisesti ja laaja-alaisesti yrityksensä liiketoiminnan eri osa-alueiden suunnittelussa tarvittavaa tietoa • hankkii laaja-alaisesti tietoa yrityksensä perustamista ja toimintaa tukevista palveluista mm. tilitoimiston palvelut.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • tekee ohjattuna päätöksiä • arvioi opastettuna omaa toimintaansa ja työnsä etenemistä
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • tekee valintoja ja päätöksiä • arvioi omaa toimintaansa ja työnsä etenemistä
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • tekee perusteltuja ehdotuksia, valintoja ja päätöksiä yrityksen toiminnan kehittämiseksi • arvioi oma-aloitteisesti omaa toimintaansa ja työnsä sekä yritystoiminnan etenemistä

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • neuvottelee opastettuna yhteistyöstä sidosryhmien kanssa
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • neuvottelee yhteistyöstä sidosryhmien kanssa
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • neuvottelee innovatiivisesti yhteistyöstä sidosryhmien kanssa

Ammattietiikka	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa ohjattuna yritystoiminnan suunnittelussa kaikkia kestävän kehityksen osa-alueiden arvoja
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa yritystoiminnan suunnittelussa kaikkia kestävän kehityksen osa-alueiden arvoja
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa yritystoiminnan suunnittelussa kaikkia kestävän kehityksen osa-alueiden arvoja ja perustelee niiden merkityksen yritystoiminnalle

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää pääsääntöisesti turvallisia, sopivasti kuormittavia ja vaihtelevia työmenetelmiä ottaen huomioon ergonomian.
Hyvä 2	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää turvallisia, sopivasti kuormittavia ja vaihtelevia työmenetelmiä ottaen huomioon ergonomian.
Kiitettävä 3	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää turvallisia, sopivasti kuormittavia ja vaihtelevia työmenetelmiä ottaen huomioon ergonomian. Toimii oma-aloitteisesti työturvallisuuden ja ergonomian parantamiseksi omassa työpisteessään.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa suunnittelemalla yrityksen perustamiseen ja toimintaan liittyvät tehtävät. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/ työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

3. Ammattialan kuvaus

Suomessa turvallisuusala koostuu yhteiskunnan perusturvallisuuden ylläpitämiseksi toteutettavista viranomaistoiminnoista, yritysten, julkisyhteisöjen ja järjestöjen turvallisuustoiminnoista sekä yksityisen turva-alan palvelu-, asiantuntija- ja turvasuojaustoiminnasta. Yhteiskunnan sisäisestä ja ulkoisesta turvallisuudesta vastaavat valtionhallinnon alaiset turvallisuusviranomaiset. Yritykset ja julkisyhteisöt vastaavat itse omista turvallisuusjärjestelyistään liiketoimintansa vaatimalla tavalla, ja niiden turvallisuuden vähimmäisvaatimukset määräytyvät lainsäädännön perusteella. Yksityinen turvallisuusala koostuu vartioimisliiketoiminnasta, tietoturvallisuustoiminnasta yksityisetsivätoiminnasta, turva- ja pelastuspalveluista (turvasuojaus), turvallisuusalan asiantuntijapalveluista ja turvallisuusalan koulutuksesta, ja sen tarkoituksena on tukea ja palvella organisaatioita sekä yksilöitä omaehtoisen turvallisuuden ylläpidossa ja kehittämisessä.

Yksityinen turvallisuusala on kehittynyt Suomessa vahvasti viimeisen kymmenen vuoden aikana. Alan kehitykseen ovat vaikuttaneet muun muassa turvallisuustietoisuuden lisääntyminen, lainsäädäntömuutokset, rajat ylittävän rikollisuuden kasvu sekä yritysten ja julkisyhteisöjen turvallisuustoimintojen ulkoistaminen. Suomen liittyminen Euroopan unioniin ja liiketoiminnan kansainvälistyminen sekä globaalit uhkatekijät ovat myös lisänneet turvallisuuden merkitystä elinkeinoelämän kilpailutekijänä. Tekniikan nopean kehityksen johdosta turvallisuustekniset valvontaratkaisut ovat arkipäivää lähes jokaisessa yrityksessä ja yhteisössä. Yksityinen turvallisuusala on nykyisin yksi kansantaloutemme nopeimmin kasvavista toimialoista. Liiketoiminnan kehittymisen johdosta alalle on myös syntynyt uusia ammattinimikkeitä ja osaamisalueita. Turvallisuusalan palveluammattit ovat jalostuneet asiakasyritysten uusien turvallisuus- ja palvelutarpeiden mukana useiksi eri tehtäväkokonaisuuksiksi. Ammateissa korostuvat muun muassa asiakaslähtöisyys, palveluhenkisyys, onnettomuus-, vaara- ja vahinkotilanteiden ennaltaehkäiseminen ja turvallisuusvalvonta.

Turvallisuusosalalla työskentelee Suomessa arviolta 50 000 ihmistä. Turvallisuusosalalla työskentelevien työtehtävät voidaan jakaa yleisesti turvallisuusviranomaistehtäviin, yritysten ja julkishallinnon sisäisiin turvallisuustehtäviin sekä yksityisen turvallisuusalan palvelu- ja suunnittelu-, asennus-, koulutus- ja asiantuntijatehtäviin. Yksityinen turvallisuusala työllistää yli 15 000 henkilöä turvallisuusalan yrityksissä. Viranomaistehtäviä ovat muun muassa sotilas-, poliisi- ja pelastusammattit, joissa huolehditaan maamme sisäisestä ja ulkoisesta turvallisuudesta. Yritysten ja julkisyhteisöjen turvallisuusorganisaatioiden työtehtävät koostuvat lakisääteisistä ja omaehtoisista turvallisuustehtävistä, joita ovat esimerkiksi työsuojelupäällikön, suojelujohtajan ja turvallisuuspäällikön tehtävät. Turvallisuusalan palveluyritysten ammatit taas koostuvat palvelu-, asiantuntija- ja turvasuojausammateista. Turvasuojaustoiminta koostuu rakenteellisesta suojauksesta, sähköisten valvontajärjestelmien suunnittelu-, asennus- ja huoltotehtävistä sekä muusta turvallisuusjärjestelyiden suunnittelusta. Alan ammattinimikkeitä vartija, järjestyksenvalvoja ja turvalaiteasentaja.

Käyttämällä mukaillen hyväksi erilaisia, mm. Opetushallituksen tekemiä, toimiala-, ammattiyhdistys- ja luokituksia voidaan turvallisuusalan työt jaotella vielä seuraavasti: tekniikan alan työt, logistiikkatyöt, ympäristötyöt, sotilastyöt, vankeinhoito, palvelutyöt ja suojelutyöt. Tekniikan alan töihin kuuluvat turvasuojauksen ja kiinteistöhoiton suunnittelu, asennus ja ylläpitotehtävät. Logistiikkatöihin voidaan lukea tehtävät, jotka liittyvät tavaroiden, henkilöiden ja informaation kuljettamiseen. Ympäristötyöt tuovat alalle monia tehtäviä, koska yrityksiltä vaaditaan hyvää ympäristöasioiden hallintaa. Palvelutöihin voidaan laskea kuuluviksi vastaanottopalvelut, vahtimestaripalvelut ja erilaiset henkilökohtaiset turvallisuuspalvelut. Suojelutöihin luetaan poliisitoimi, pelastustoimi ja erilaiset vartiointityöt. Yksityistä turvallisuusalaa säätelevää lainsäädäntöä on uudistettu viime vuosina. Lakiuudistus on selkeyttänyt julkisen vallan ja yksityisen turvallisuusalan välistä työnjakoa ja lisännyt yhteistyömahdollisuuksia kokonaisturvallisuuden parantamisessa. Lainsäädäntö on myös tarkentanut yksityisen turvallisuusalan ammateissa toimivien tehtäviä ja vastuukysymyksiä ja laajentanut palveluhenkilöstön lakisääteisistä pätevyyskoulutusta. Samaan aikaan turvallisuusviranomaisten eli poliisin, pelastustoimen, tullin, rajavartioston ja puolustusvoimien ammattikentässä on tapahtunut muutoksia. Suomalaisen yhteiskunnan suuntauksena on 80-luvulta alkaen ollut valtionhallinnon

supistaminen ja palvelujen ulkoistaminen yksityisille yrityksille. Turvallisuusviranomaisten resursseja on tämän johdosta supistettu, ja joitain viranomaistehtäviä on siirretty yksityisen turvallisuusalan ja organisaatioiden itsensä hoidettavaksi. Turvallisuusviranomaisten toimivaltuuksia on myös laajennettu rikosten, terroritekojen ja onnettomuuksien ennaltaehkäisyyn ja selvittämiseen. Yritysten, julkisen sektorin, yksityisen turvallisuusalan ja viranomaisten yhteistyön merkitystä on korostettu yhä enemmän kokonaisturvallisuuden kehittämisessä. (Ammattina turvallisuus, 2008.)

Yritysten ja julkishallinnon turvallisuustoiminnan lakisääteistä tasoa on pyritty kohottamaan säädösmuutoksilla. Turvallisuuden ylläpidosta on samalla siirrytty jatkuvan parantamisen ajattelutapaan. Yritysten turvallisuustoiminnan pääpaino onkin muokkautunut reagoivasta toiminnasta rikosten ja onnettomuus-, vaara- ja vahinkotilanteiden ennaltaehkäisyyn ja riskienhallinnasta on tullut liiketoimintaa edistävä ja tukeva toimintatapa. Elinkeinoelämässä on lisäksi huomattu, että tehokas riskienhallinta ja toiminnan häiriöttömyyden turvaaminen parantavat yritysten kilpailukykyä, tuloksia ja liiketoiminnan jatkuvuutta. (Ammattina turvallisuus, 2008.)

Valtakunnallisesti merkittävin asia sisäisen turvallisuuden parantamiseksi on ollut sisäasiainministeriön toimeenpanema sisäisen turvallisuuden ohjelma, jonka tarkoituksena on vähentää rikoksia ja onnettomuuksia viranomaisten ja yksityisten yhteistyötä lisäämällä. Sisäasiainministeriö on myös käynnistänyt valtakunnallisesti alueellisia turvallisuussuunnittelun kehittämishankkeita, joissa julkishallinto, viranomaiset, yritykset ja asukkaat tekevät yhteistyötä onnettomuuksien, tapaturmien ja rikosten estämiseksi. Viranomaisten ja yksityisen turvallisuusalan yhteistyön parantamiseksi on myös perustettu työryhmiä ja monialaisia hankkeita. (Ammattina turvallisuus, 2008.)

Työvoiman määrän väheneminen työmarkkinoilta, koulutetun ja ammattitaitoisen henkilöstön puute sekä kiristyvä kansainvälinen kilpailu ovat tuoneet uusia haasteita myös turvallisuusalan liiketoimintaan Suomessa. Turvallisuusalan ammateissa menestyminen vaatii jatkuvaa tietojen päivittämistä ja osaamisen kehittämistä, koska ala kehittyy koko ajan. Liiketoiminnassa menestyminen vaatii yrityksiltä myös palvelujen ja tuotteiden tuottamiseen tarvittavan ydinosaamisen tunnistamista, osaamisen kehittämistä ja uusia innovaatioita. Turvallisuusalan oppilaitosten, elinkeinoelämän ja viranomaisten yhteistyö tulevaisuuden osaamistarpeiden ennakoimiseksi on siten avain yksityisen turvallisuusalan laadun kehittämiseksi ja sen menestyksen takaamiseksi. (Ammattina turvallisuus, 2008.)

Tämän lisäksi joudutaan kehittämään aivan uudenlaisia turvallisuuspalveluja. Kansalaisten ikääntyessä esim. henkilökohtaiset koteihin ulottuvat turvallisuus- ja hoitopalvelut yleistyvät. Talousrikollisuuden kasvu, massatyöttömyyden aiheuttama tuloerojen kasvu, yhteiskunnallinen epätasa-arvo (syrjäytyminen) ja mielenterveyspotilaiden avohoidon lisääntyminen ovat omiaan saamaan aikaan epävakautta, johon yhteiskunnan ja yritysten tulee varautua. Monikulttuurisuus korostuu turvallisuusosalalla. Erityisesti kansainväliset suuryritykset ovat hyvin riippuvaisia korkeatasoisista turvallisuuspalveluista. Myös matkailu, liikematkailu ja tavarankuljetukset ovat omiaan lisäämään turvallisuuspalveluiden tarvetta.

4. Ammattialan arvoperusta

Turvallisuusalan yhteiskunnallisena päämääränä on turvata ihmisten elämän laatu, yhteiskunnan toimivuus ja yritysten toiminnan häiriöttömyys sekä elinympäristön viihtyisyys ja turvallisuus, yhdessä viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa. Ammatinharjoittamista ohjaavat keskeiset ammattieettiset arvot ja periaatteet, kuten ihmisoikeuksien kunnioittaminen, oikeudenmukaisuus, lainkuuliaisuus, kestävä kehitys, tasa-arvo, luotettavuus ja rehellisyys. Yrityksille turvallisuus antaa lisäarvoa samalla tavalla kuin hyvä laatujärjestelmä ja hyvä ympäristöasioiden hallinta. Turvallisuus voidaan määritellä hyvien ja tärkeinä pidettyjen asioiden jatkuvuutena odotetun kaltaisena, ennustettavuutena. Turvallisuus on inhimillinen peruspyrkimys; se on paitsi tarve ja ihmisten keskeinen arvo, myös moderni ihmisoikeus. Turvallisuuden merkitystä on korostettu myös yhtenä tärkeimpänä inhimillisen kasvun voimatekijänä. (Niemelä 1997.)

Turvattomuus taas on hyvien asioiden jatkuvuuden vaarantumista; erilaisten riskien, uhkien ja vaarojen olemassaoloa tai mahdollista lisääntymistä. Turvattomuus voidaan nähdä hyvinvoinnin vajeena tai sen jatkumisen uhkana, ja se voi ilmetä esim. pelkoina, psykososiaalisena oirehdintana ja huolestuneisuutena. Inhimillisen turvattomuuden on havaittu liittyvän erilaisiin elämänvaiheisiin ja rooleihin, kuten huoltajuuteen (Niemelä 1997). Suuri osa turvattomuutta aiheuttavista tapahtumista jää kuitenkin ihmisten henkilökohtaisten kokemusten ulkopuolelle (Heiskanen 1996).

Turvallisuutta voidaan pitää olotilana ja asioiden tilana, jossa yksilön tai organisaation riskit ovat hallinnassa ja hyväksyttävän suuruisia. Yritysturvallisuudella tarkoitetaan yrityksen turvallisuusasioiden kokonaisvaltaista toteutusta. Se on johdon vastuulla olevaa päivittäistä yritystoimintaa, joka varmistaa yrityksen lailliset toimintaedellytykset, toiminnan, tuotannon ja palveluiden häiriöttömyyden, jatkuvuuden sekä turvallisen toimintaympäristön. Käytännön yritysturvallisuustyö on ennalta ehkäisevää toimintaa, jolla suojataan yrityksen henkilöstöä, omaisuutta, tietoja, ympäristöä ja mainetta onnettomuuksilta, vahingoilta sekä rikolliselta toiminnalta. Näin yritysturvallisuus on luonteva osa yrityksen riskienhallintaprosessia. Yritysturvallisuustoiminnan tarkoituksena on parantaa tuottavuutta ja tukea yrityksen kilpailukykyä minimoimalla hallitsemattomia turvallisuusriskejä ja parantamalla toimintavalmiuksia onnettomuus-, vaara- ja vahinkotilanteiden varalta. (Yritysturvallisuus EK Oy 2008.) Lakisääteinen turvallisuustyö yrityksen toimintaedellytysten turvaamiseksi ei ole suhdanteista riippuvaa toimintaa. Lakisääteinen taso on monelle yritykselle vain yritysturvallisuuden minimitaso. Omaehtoisella ja tavoitteellisella, ennalta ehkäisevällä panostuksella yritysturvallisuuteen saadaan lisäarvoa yrityksen liiketoiminnalle, kun asiointi- ja työskentely-ympäristön turvallisuus kohenevat, tuotanto ja palvelu jatkuvat häiriöttä ja vahinkoriskit ovat hallinnassa. Nämä asiat puolestaan vaikuttavat myönteisesti yrityksen resurssien hallintaan, ulkoiseen kuvaan ja kilpailukykyyn. (Yritysturvallisuus EK Oy 2008.)

Turvallisuusalan ammattilainen tuntee vastuunsa laadukkaasta turvallisuustyöstä ja sen kehittämisestä. Hyvä ammattietiikka on turvallisuusalan tärkeimpiä resursseja.

5. Tutkinnon tavoitteet

Turvallisuusalan perustutkinnon tavoitteena on, että tutkinnon suorittaneella henkilöllä on laaja-alaiset perustiedot ja valmiudet työskennellä, erikoistua tai jatkokouluttaa itseään kaikilla turvasektorin aloilla, joita ovat tekniikan alan työt, logistiikkatyöt, ympäristötyöt, palvelutyöt ja yksityisen turvallisuusalan työt.

Turvallisuusalan perustutkinto antaa perusvalmiudet ammattitaidon kehittämiseen. Tutkinnon suorittanut on luotettava, laatu tietoinen, oma-aloitteinen sekä asiakaspalvelu- ja yhteistyöhenkinen. Hän osaa soveltaa oppimiaan taitoja ja tietoja vaihtelevissa työelämän tilanteissa erilaisten työnantajien palveluksessa tai itsenäisenä yrittäjänä. Hän pystyy näkemään työnsä osana suurempia tehtäväkokonaisuuksia ja pystyy ottamaan huomioon yhteistyökumppaneiden työtehtävät omassa työssään.

Turvallisuusalan perustutkinnon suorittaneen on tultava toimeen monikulttuurisessa työympäristössä ja selviydyttävä työyhteisössä ja työsuoritukseen liittyvässä kanssakäymisessä molemmilla kotimaisilla ja vähintään yhdellä vieraalla kielellä. Hänen on osattava noudattaa työssään ympäristön kestävä kehitystä tukevia menetelmiä. Hänen on osattava käyttää työssään tarvitsemiaan teknisiä välineitä ja laitteita, ja hänellä on oltava tietoyhteiskunnassa tarvittavat valmiudet jatkuvasti kehittyvän tieto- ja viestintätekniikan käyttämiseksi tiedon hankkimisessa ja vuorovaikutteisessa viestimisessä.

Turvallisuusalan perustutkinnon suorittanut toimii työssään ohjeiden puitteissa ja hänellä on oltava oma-aloitteisuutta, kekseliäisyyttä ja tilanteiden ennakoitavuutta tehdä itsenäisiä ratkaisuja. Yrityksen työntekijänä tai ammatinharjoittajana hänen on osattava palvella asiakkaita ja huomioida heidän tarpeitaan. Hänen on tunnettava asiakkaan ja kuluttajan oikeudet ja velvollisuudet sekä osattava ottaa ne huomioon työssään.

Turvallisuusalan perustutkinnon suorittaneen on osattava toimia työssään laatu- ja järjestelmien mukaisesti. Hänellä on oltava käsitys turvallisuusalan kansainvälisestä ja kansallisesta kilpailukykyisyydestä ja laadun yhteydestä kustannuksiin sekä tunnettava vastuunsa kaikissa työtehtävissään. Perustutkinnon suorittaneen on osattava huolehtia omasta terveydestään ja siten ylläpitää työ- ja toimintakykyään. Hänen on tiedettävä ammattinsa fyysiset ja psyykkiset terveysvaarat ja osattava ehkäistä niitä ennalta. Hänen on osattava huolehtia työturvallisuudesta ja hänen on noudatettava työsuojelumääräyksiä ja -ohjeita.

Turvallisuusalan perustutkinnon suorittaneella on oltava elinikäisen oppimisen edellyttämät oppimaan oppimisen taidot, kuten kyky arvioida omaa oppimistaan ja osaamistaan, arvioida ja jäsentää tietoa, suunnitella omaa opiskeluaan ja asettaa itselleen oppimisen tavoitteita. Lisäksi hänellä on oltava halu ja motivaatio jatkuvaan itsensä kehittämiseen. Tutkinnon suorittaneella on oltava taidot selviytyä joustavasti uusista ja erilaisista tilanteista ja toimia innovatiivisesti. Hänen on osattava löytää ratkaisuja ongelmatilanteissa.

Turvallisuusalan suorittaneella on oltava monipuoliset taidot selviytyä työelämän viestintätilanteista. Hänen on pystyttävä toimimaan yhteistyössä muiden kanssa myös monikulttuurisessa työympäristössä. Turvallisuusalan perustutkinnon suorittaneen on osattava toimia vastuullisesti, oikeudenmukaisesti ja tehtyjen sopimusten mukaisesti. Hänen on noudatettava työssään turvallisuusalan ammattietiikkaa ja vaitiolovelvollisuutta. Hänen on kyettävä suvaitsevaisuuteen ja tasa-arvoiseen suhtautumiseen toisia ihmisiä kohtaan. Hänen on osattava ottaa toiset huomioon ja hyväksyä ihmisten erilaiset tunteet ja käyttäytyminen. Lisäksi hänen on hallittava omat tunteensa työyhteisö-, asiakaspalvelu- ja muissa vuorovaikutustilanteissa. Hänen on arvostettava omaa ammattiaan sekä oltava motivoitunut kehittämään itseään ja työtään.

Turvallisuusalan perustutkinnon suorittanut turvallisuusvalvoja voi erikoistua vartiointi-, pelastus- tai turvallisuustekniseen toimintaan.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot sisältyvät ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksiin ja yhteisten tutkinnon osien osaamistavoitteisiin sekä niiden arviointikriteereihin. Avaintaitojen tavoitteena on tukea sellaisen osaamisen kehittymistä, jota

tarvitaan jatkuvassa oppimisessa, työelämän tilanteissa selviytymisessä ja tulevaisuuden uusissa haasteissa.

6. Elinikäisen oppimisen avaintaitojen kuvaus

Elinikäisen oppimisen avaintaidot sisältyvät ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksiin ja yhteisten tutkinnon osien osaamistavoitteisiin sekä niiden arviointikriteereihin. Avaintaitojen tavoitteena on tukea sellaisen osaamisen kehittymistä, jota tarvitaan jatkuvassa oppimisessa, työelämän tilanteissa selviytymisessä ja tulevaisuuden uusissa haasteissa.

Oppiminen ja ongelmanratkaisu

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja suunnittelee toimintaansa sekä kehittää itseään ja työtään. Hän arvioi omaa osaamistaan. Hän ratkaisee työssään ongelmia sekä tekee valintoja ja päätöksiä. Hän toimii työssään joustavasti, innovatiivisesti ja uutta luovasti. Hän hankkii tietoa, jäsentää, arvioi ja soveltaa sitä.

Vuorovaikutus ja yhteistyö

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja toimii tilanteen vaatimalla tavalla erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä ilmaisee erilaisia näkökantoja selkeästi, rakentavasti ja luottamusta herättäen. Hän toimii yhteistyökykyisesti erilaisten ihmisten kanssa ja työryhmän jäsenenä sekä kohtelee erilaisia ihmisiä tasavertaisesti. Hän noudattaa yleisesti hyväksytyjä käyttäytymissääntöjä ja toimintatapoja. Hän hyödyntää saamaansa palautetta toiminnassaan.

Ammattietiikka

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja toimii työssään ammatin arvoperustan mukaisesti. Hän sitoutuu työhönsä ja toimii vastuullisesti noudattaen tehtyjä sopimuksia ja ammattiinsa kuuluvaa etiikkaa.

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja toimii turvallisesti ja vastuullisesti työ- ja vapaa-aikana sekä liikenteessä ja ylläpitää terveellisiä elintapoja sekä toiminta- ja työkykyään. Hän työskentelee ergonomisesti ja hyödyntää alallaan tarvittavan terveystieteiden sekä ehkäisee työhön ja työympäristöön liittyviä vaaroja ja terveyshaittoja.

Aloitekyky ja yrittäjäyys

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja edistää toiminnallaan tavoitteiden saavuttamista. Hän toimii aloitteellisesti ja asiakaslähtöisesti työntekijänä ja/tai yrittäjänä. Hän suunnittelee toimintaansa ja työskentelee tavoitteiden saavuttamiseksi. Hän toimii taloudellisesti ja tuloksellisesti ja johtaa itseään. Hän mitoittaa oman työnsä tavoitteiden mukaan.

Kestävä kehitys

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja toimii ammattinsa kestävä kehityksen ekologisten, taloudellisten, sosiaalisten sekä kulttuuristen periaatteiden mukaisesti. Hän noudattaa alan työtehtävissä keskeisiä kestävä kehityksen säädöksiä, määräyksiä ja sopimuksia.

Estetiikka

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja ottaa toiminnassaan huomioon oman alansa esteettiset tekijät. Hän edistää tai ylläpitää työympäristönsä viihtyisyyttä ja muuta esteettisyyttä.

Viestintä ja mediaosaaminen

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja viestii monimuotoisesti ja vuorovaikutteisesti tilanteeseen sopivalla tavalla hyödyntäen kielitaitoaan. Hän havainnoi, tulkitsee sekä arvioi kriittisesti erilaisia mediatuotteita, käyttää mediaa ja viestintäteknologiaa sekä tuottaa media-aineistoja.

Matematiikka ja luonnontieteet

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja käyttää peruslaskutoimituksia työssä vaadittavien ja arkipäivän laskutehtävien ratkaisemisessa. Hän käyttää esim. kaavoja, kuvaajia, kuvioita ja tilastoja ammattitehtävien ja -ongelmien ratkaisemisessa ja hän soveltaa fysiikan ja kemian lainalaisuuksiin perustuvia menetelmiä ja toimintatapoja työssään.

Teknologia ja tietotekniikka

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja hyödyntää ammatissa käytettäviä teknologioita monipuolisesti. Hän ottaa työssään huomioon tekniikan hyödyt, rajoitukset ja riskit. Hän käyttää tietotekniikkaa monipuolisesti ammatissaan ja kansalaisena.

Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja käyttää hyödykseen tietoa yhteiskunnan perusrakenteista ja toimintavoista sekä osallistuu rakentavalla tavalla yhteisön toimintaan ja päätöksentekoon. Hän toimii oikeuksiensa ja velvollisuuksiensa mukaisesti sekä työssä että arkielämässä. Hän pyrkii aktiivisella toiminnalla vaikuttamaan epäkohtien poistamiseen. Hän noudattaa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslakeja. Hän toimii asiallisesti ja työelämän vaatimusten mukaisesti eri kulttuuritaustan omaavien ihmisten kanssa kotimaassa ja kansainvälisissä toiminnoissa.